

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 19. III aastakäik

1. oktoobril 1928.

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . .	„ 1.50
Välismaale . .	„ 5.00
Poolaastas . .	„ 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval
12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk.	kr. 40.00
1/2 „	„ 22.00
1/4 „	„ 12.00
Kaanekülgedel—kokkuleppel	

SISU: Tööstusettevõtete ametnikkude ja teenijate nõudmised erihaigekassa asutamise kohta Üleriikliku käsitöö meistrite ühingute keskkroonduse poolt korraldatud kesk- ja valgetöösturite kongressi resolutsioonid. Mõned äri-mehe aksioomid. Mida pakub ehituste ja mööblinäitus. Reklaamimise oskus. Hans Vinnali inimlikust liikumise. Elumaksumus Eestis. Pikalaenu Panga tegevusest. Klaasi ja klaaskaupade sisseveost. Tšehho-Slovakkia nahatööstusest. Metsasaaduste väljavedu. Hobusteturust Eestis. Miks on Kuresaare merikool tarviline? Majanduslik elu Ameer.-Ühisriiges. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Teadaanded merimeestele. Tolliteateid. Uusi seadusi ja määrusi. Turgude ülevaade Välisbörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

Tööstusettevõtete ametnikkude ja teenijate nõudmised erihaigekassa asutamise kohta.

Töö- ja hoolekandeministeriumis on välja töötatud uus haiguskindlustuse seaduseelnõu, mis lähemal ajal kavatakse esitada vabariigi valitsusele. See asjaolu on sundinud Tallinna eratööstusettevõtete ametnikke ja teenijaid astuma samme, et seaduseelnõu selles osas, mis puutub ametnikkude ja teenijate haiguste vastu kindlustamisesse, ei viidaks ellu nii elunõuete vastaselt kui see tähendatud seaduseelnõus ette nähtud. Et küsimusel eratööstusettevõtete ametnikkude ja teenijate kohta kaugeleulatuv tähtsus, siis pole liigne selle juures lähemalt peatuda.

Pääagu kolm aastat on sellest juba möödunud, kui eratööstusettevõtete ametnikud ja teenijad otsustasid erineda Tallinna ühishaigekassast ja asutada oma haigekassa, sest ametnikud ja teenijad töötavad töölistest sootuks erinevates tingimustes ja abitarvitus-koeffitsient nende hulgas on palju väiksem kui töölistel.

Nimelt on Tallinna ühishaigekassa üldisest liikmete arvust, 12.000 inimesest, k ü m n e s osa

— 1.200 — ametnikud. Kassa sissetulekuteks ei anna nad aga mitte kümnenda osa, nagu võiks arvata, vaid tervelt ühe viiendiku.

Sel moel maksavad ametnikud tööliste toetusseks 3,5 kuni 4 miljonit senti aastas, mis on kindel ülekohus, sest kui tööliste toetamine on tarviline, siis peavad sellest võtma osa kõik kodanikkude kihid riiklikul alusel ühevõrra, aga mitte ainult Tallinna tehaste ametnikud ja teenijad.

Vaatamata sellele, et suur osa ametnikke saab töölistest vähem palka, oleks erihaigekassa asutamisel siiski võimalik arstiabi korraldada palju laialisemalt, kui see praeguse korra juures on võimalik.

Ametnikkude poolt valitud komisjon on paarisaastase vaeva järele suutnud töö- ja hoolekandeministeriumi viia veendumusele, et ametnikkudele erihaigekassade asutamise võimaluse andmine on täiesti otstarbekohane ja ministeriumi omal ajal otsustas ametnikkude ettepanekul tööstusliku

töö seaduse neljanda jaotuse kolmanda peatiki teise jao § 273-le, mis käsitab haigekassade asutamist, seadusandlikul teel lisada juure järgmise märkuse: „Haigekassasid võib asutada ka ühe ja sama kutse või ametliigi isikute jaoks, sellele vaatamata, et nad töötavad mitmetes ettevõtetes, kui selleks on soovi avaldatud vähemalt 500 isiku poolt“. See, minister Tiefi ajal seaduseelnõusse vastu võetud täiendus on aga nüüd, nagu töö- ja hoolekandeministeeriumist saadud informatsioonist selgub, uuest elnõust lihtsalt välja jäetud ja terve elnõu kokku seatud territoriaalse põhimõtte alusel, mis on täiesti eluvõrras, suure hulga kodanikkude huvidele täiesti vastukäiv katsetamine. Kõik majanduslikud organisatsioonid pooldavad täieliselt ametnikkude seisukohta, olles veendunud ta otstarbekohasuses. Ka naaberriigis Lätis töötavad haigekassad professionaalsel alusel suure eduga.

Ametnikud on esitanud ligemale 800 allkirjaga palvekirja töö- ja hoolekandeministeeriumile ja omal ajal ka end. riigivanemale hra Teemandile, milles nõuti poolteisetuhande kodaniku hu-

videga arvestamist; kuid see kõik pole annud mingisuguseid tagajärgi. Ei ole ka arvestatud majanduslikkude organisatsioonide arvamiseega, vaid tehakse endiselt kodanikkude ja nende perekondade tervise ja tasku kulul katseid, millele ebaõnnestumine juba ette kindel.

Me näeme, et praegune ühishaigekassa ei suuda kedagi rahuldada, ka töölisi mitte. On otsas kapitalid, mis erihaigekassadelt ühinemisel üle võeti, ja abiandmise ulatus on langenud miinimumini.

Nüüd on eratööstusettevõtete ametnikud esinenud uuesti märgukirjaga riigivanemale palvega, et ei ohverdataks poliitiliste erakondade suhetele nii suure ametnikkude kogu elulisi huve ega ei hävitataks seega nendes usku Eesti vabariigi valitsevasse õiglusesse. Loodame, et Tõnissoni valitsus ses küsimuses ometi asub tööstusettevõtete ametnikele ammu oodatud ning igatsetud seisukohale ja täiendab seaduseelnõu ametnikkude soovidele ja majanduslikkude organisatsioonide arvamistele vastavalt.

Üleriikliku Käsitöö Meistrite Ühingute Keskkonduse poolt korraldatud kesk- ja väiketöösturite kongress 17. ja 18. septembril s. a. Tallinnas.

Üleriiklik Käsitöö Meistrite Ühingute Keskkondus korraldas 17. ja 18. septembril s. a. „Estoonia“ sinises saalis üleriikliku kesk- ja väiketöösturite kongressi. Päevakorras oli:

1. Kongressi avamine, juhatusel ning komisjonide valimised.
2. Aruanded kohtadelt.
3. Haigekassad ja õnnetusjuhtumite vastu kinnitamine. Ref. E. Keeroja.
4. Pagari- ja leivatööstuse öötöö keeld. Ref. H. Ots.
5. Tööstusõpilaste küsimus. Ref. A. Pertmann.
6. Töösturite pensionikassa. Ref. M. Kõösel.
7. Tööstuskoolid ja tööstusõpilaste koolid. Ref. T. Ussisoo.
8. Kesk- ja väiketööstuse seisukord Eestis. Ref. J. Pent.
9. Kesk- ja väiketööstuse olukord välismaal. Ref. K. Kornel.
10. Riigikogu tegevus ja ülesanded kesk- ja väiketööstuse arendamisel. Ref. J. Jaanis.
11. Tallinna linna omavalitsuse tegevus ja

ülesanded kesk- ja väiketööstuse arendamisel. Ref. E. Paimal.

12. Käsitööseaduse elnõu. Ref. V. Linna-mägi.

13. Kesk- ja väiketöösturite organiseerimine. Ref. A. Naeres.

14. Kongressil algatatud küsimused.

15. Esitatud resolutsioonide vastuvõtmine.

Kongressi avas käsitöömeistrite koonduse esimees Andreesen ja tervitas osavõtjaid käsitöömeistrite ühingute keskkonduse nimel.

Tervitusi ütlevad veel kaubandus-tööstusministri abi Imelik riigivanema ja kaubandus-tööstusministri nimi; kristliku erakonna riigikogu rühma nimel tervitas riigikogu liige Raudkepp; Saksa erakonna nimel riigikogu liige Hasselblad; rahvaerakonna nimel Jaanis ja tööstusõpilaste koolide nimel Raukas. Tervitustelegramme olid saatnud kaubandus-tööstuskoda ja Tallinna linnapea.

Kongressi juhatajaks valiti hr. Andreesen, abideks Tartu töösturite keskkõhingu esimees J. Hirsch, A. Jürvetson Pärnust ja A. Karja Nar-

vast. Sekretariaati valiti Köösel, Lio ja Martinson.

Käesolevas „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ numbris toome ära kongressil vastuvõetud resolutsioonid, kongressi lähem kirjeldus ilmub järgmises numbris.

Resolutsioonid:

1) „Silmas pidades, et haigekassa ja kinnituseadus kui ka selle uus projekt on mitmeti puudulik, kohustab kongress kesk- ja väiketöösturite keskkoonduuse juhatust asjatundjate kaasabil, võimalikult ühes Kaubandus-tööstuskoja V sektsiooni ja vastavate ministriumide esindajatega välja töötama selle seaduse projekti, mis tuleks esitada vabariigi valitsusele tungiva palvega, et see kiires korras vastu võetaks ja ellu viidaks. Enne valitsusele esitamist tuleb projekt saata kesk- ja väiketööstuse maakonna koondustele ehk ühingutele läbivaatamiseks ja oma arvamiste avaldamiseks, mis läkitatakse tagasi tema kokkuseadjale.“

2) „Omalt poolt kõigiti kaasa aidata, et tööstustes olevad õpilased korralikult õhtustes tööstusõpilaste koolides õppetööst osa võtaksid.

Tuleb võimalus anda kesk- ja väiketööstuse esindusele otsustavalt kaasa rääkida kutseoskuse õpetamise ja kutsekoolide korraldamise asjus.

Linnavalitsustel tuleb eeskätt oma ülesandeks võtta õhtukoolide täieliku võrgu ellukutsumine, kus igal erialal töötavad õpilased kui ka vanemad töölised peale kehalist tööd võiksid oma teadmisi täiendada vastava eriala nõuete kohaselt.“

3) „Kesk- ja väiketööstuse kongress leiab, et kesk- ja väiketöösturitele tuleb korraldada tehnilist ja ärilist nõuannet asjatundjate poolt, mis aitaks tehnilist oskust tõsta ja ettevõtteid senistest elujõulisemateks teha.“

4) „Töösturite vastastikuse pensionikassa küsimus jätta keskkoonduuse hooleks, kes esineb üksikasjalise kavaga tulevasele kongressil.“

5) „Et vangimajade töökojad, kasutades vande odavat tööjõudu ja muid soodustusi, ka väljaspoolt igasuguseid töid teha võtavad, riiklikudel hangetel isegi eesõigustatud on, moodustavad kardetava konkurentsi meie käsitöösturitele,

oleks soovitatav sarnase vangimajade töökodade tegevuse piiramiseks valitsuse ees samme astuda.“

6) „Ära kuulates referaati riigikogu tegevusest pöörab kesk- ja väiketöösturite I kongress vabariigi valitsuse ja riigikogu poole tungiva soovivaldusega, et nad siit peale olulisemaid tingimusi looksid ja kaasa aitaksid kesk- ja väiketööstuse kui riigi kandvama organi kasvamisele ja edule.“

7) „Väike- ja kesktöösturite kongress Tallinnas 18. septembril 1928. a. leiab, et käsitööstuse kõige kõrgemaks edendamiseks ja õitsvale järjele jõudmiseks on tingimata tarvis kõige lähemal ajal panna maksma seadusandlikul teel uus käsitööseadus neil põhimõtetel ja põhilasetel, mis väljendatud käsitöölise keskkoonduuse poolt väljatöötatud käsitööseaduse eelnõus.“

8) Ära kuulates referaati end. käsitöölise gildide varanduste kohta ning tähele pannes, et neid varandusi kogusid omal ajal väiketöösturid, leiab kongress, et nende gildide kinnis- ja vallasvara tuleb anda tulevasele käsitöökoolile.“

9) „Ära kuulates referaati kesk- ja väiketööstuse organiseerimise kohta ja tähele pannes, et organiseeritud jõuna suudame praegusel ajal oma olukorda tunduvalt parandada, kongress otsustab, et kesk- ja väiketööstuse organiseerimine sünniks järgmisel viisil: igas maakonnas vastaval ametialal koonduksid käsitööttevõtjad oma ühingu ümber ja nende ühingute esindajatest moodustaksid maakonnalinna töösturite keskseltsi, kes endi keskelt moodustaksid üleriikliku kesk- ja väiketööstuse ühingute keskkoonduuse.“

10) „Üleriiklik kesk- ja väiketöösturite kongress leiab, et linna omavalitsused, kes peaksid huvitatud olema kohaliku kesk- ja väiketööstuse edenemisest, peavad ära sundmäärustest kaotama tööedukust takistavad mõjutused. Tuleb rohkem arvestada tööstusettevõtete tarvete ja soovidega.“

11) „Kesk- ja väiketööstuse kongress esineb korduva ettepanekuga vabariigi valitsusele, et parandataks ja täiendataks võimalikult kõige lähemal ajal maksuseadus, mille all kannatavad eriti need maksumaksjad, kes püüavad täita oma kohuseid õiglaselt ja ka riik ise, kes ei saa maksu kõigilt neilt, kes seda peaksid maksma.“

Mõned ärimee aksioomid.

(Algus vaata „K.-t. k. Teatajas“ nr. 18.)

2. aksioom.

Igas äritehingus on kolm elementi — ostja, müüja ja kaup.

Huvitav on teada keemiaga, mis aitab

analüüsida olluseid, elemente, algainet, millest miski asi koosneb.

Analüüsida — see olgu esimene ning tähtsaim sõna meie terminoloogias. Ainult õige ana-

lülis võimaldab arendada õiget mõtlemist ja vabastuda rumalatest eelarvamistest — neist väga hädaohlikest kammitaist ärimaailmas.

Enne kui pole jõutud harjuda analüütilise meetodiga, võib iga äri paista keerulisena, näib, kui oleks igal äril tosinaid elemente.

Tõepoolest on aga igas kaubanduslikus operatsioonis vaid 3 elementi ja kunagi pole neid rohkem. Peaasi äris on — selgelt mõelda!

Lubage tuua selle kohta näide: kord läheb greeklane kingsepa juure ja ostab paari kingi 10 dollari eest. Kuid, et kingsepp ei saanud vahetada 100-dollarilist raha, millega greeklane tahtis maksa, siis jooksis õpipoiss naabruses-olevasse panka raha vahetama. Paar tundi hiljem tuleb panga kassahoidja kingsepa juure ja teatab, et pangatäht, mille poiss ära vahetanud, on võltsitud. Kingsepp oli sunnitud raha tagasi võtma ja selle vastu uue 100-dollarilise raha andma.

Küsime nüüd: kui palju kaotas kingsepp greeklasele ja panga kassahoidjale?

Tihti olen seda küsimust ärimestele esitanud ja olen saanud vähemasti viis isesugust vastust: „200 dollarit ja paari kingi;“ „100 dollarit“; „90 dollarit ja paari kingi“ jne. Ainult viimane vastus on õige!

Kirjelatud äris oli vaid kolm elementi: greeklane, kingsepp ja paar kingi. Pank, loomulikult, ei tule arvesse, kuna ta selles äris midagi ei teeni ega kaota. Kui pank ja poiss siin ka figureerivad, siis vaid selleks, et asja teha keerulisemaks.

Meil on siin tegemist kahe operatsiooniga ja seda taipavad kohe vaid üksikud. Esimese operatsiooni elementideks on — kingsepp, valepangatäht ja pank; teise — kingsepp, paar kingi ja greeklane. Kahju tekib vaid teise operatsiooni juures.

See näide seletab meie teise aksiooni tähtsust, mille sisu seisab ses, et iga äritehingu elementideks on: Teie; kaup; tarvitaja.

Äri võib võrrelda kolmejalgse pingiga. Võtke pingil üks jalg ära ja olgugi, et te ehk mõnd aega tasakaalu veel suudate hoida, kuid ajajooksul kukute ometi. Ühe äriettevõtte olemasolu ja edu on tingitud kolme teguri — finantsisti, töösturi ja müüja — koostööst.

Kuid ükski neist kolmest ei või täita oma naabri ülesandeid, sest nad eralduvad üksteisest nagu mesilane, hobune ja valaskala.

Teie olete muidugi tähele pannud, et äriosa-nikud töötavad seda tagajärjerikkamalt, mida rohkem nad oma iseloomuomaduste poolest eralduvad. On aga neil ühesugused omadused, siis

jääb edu tulemata. Kolm „müüjat“ aga, kes igaüks omaette äri ajavad, viivad ettevõtte samuti kuristikku, nagu kolm tööstur-äriosa-nikku. Paratamatult areneb üks element teise arvel.

Finantsisti ülesanne on — kasu- dega tegemist teha. Tema on see mees, kes seisab ühenduses pankadega ja kes valvab väljaminekute ja sissetulekute üle. Tema kujutab enesest, kui nii võib üelda, ettevõtte egoismi- ja kahtlusetonti. Pole tähtis, kui ta ei ole kompetentne selles, mis puutub kaupadesse või tarvitaja soovidesse. Tema pingutused on suunatud ainsale ülesandele: „veel ja veel rohkem kasu, suuremat kasu.“

Tööstur peab tegutsema toorainega, omahinnaga ja valmistusega. Tema ülesanne on juhtida ning reguleerida valmistust, olla informeeritud masinatest, jõuküsimustest, produktsioonist ja korraldada tööliste küsimust. Tema peab ka teadma, kuidas sisse osta, mitte kuidas müüa. Mida vähem tal aimu finantsküsimustest, seda parem „ärile“. Tema ülim püüe olgu — odavasti produtseerida!

Ärijuht peab mõtlema ainult tarvitajast, publikust. Ta ei tarvitse tunda kaupade valmistust, ka mitte ettevõtte finantseerimise üksikasju. Ta peab aga omama suure sõprade- ning laialdase tutvusringkonna. Ta olgu viisakas, lahke, teenimisvalmis ja eriliselt hea kõnemees, — lõppeks peab ta oskama võita ostjaskonna sümpaatiat, et sundida neid ihkama kaup, mida ta müüb. Ta peab omama osavuse kaup müüa ja reklaamida. Tema otskohene ülesanne on — „müüa alati kallimalt“.

Organiseerige kolmest sellisest osanikust ettevõtte ja — vastastikusel lugupidamisel on ettevõtte edu kindlustatud.

Selliselt organiseeritud ettevõtte on tasakaalus ja teeb automaatselt raha.

Kui tööstur katsub kaubelda, on see samuti naeruväärne kui valsi tantsimine elevanti poolt.

Ikka määraks tööstur müügihinnad liig odavaks ja ial ei suudaks ta mõista, miks on müügi- ga ühenduses olevad kulud nii suured. Seejuures ei hindaks ta küllalt reklaami tähtsust, mis talle paistaks asjatu raha mahaloopimisena. Kui ta kord jõuab niikaugemale, et juhatab reklaami- ala, siis püüab ta ka selles tehniliselt väljenduda, nagu oleksid kuulutused määratud vaid inseneridele.

Samas seisukorras oleks müüja, kes peaks lahendama tööstuse küsimusi. Ta tunneks end kassina, kes tahab munedu. Ta ei saavutaks tagajärgi sel lihtsal põhjusel, et ta pole selleks

loodud. Vähe on neid müüjaid, kes mõistavad sisse osta. Õige vähe on nende keskel isikuid, kes suudavad luua distsipliini, kes tunnevad mehaanikat, rahvamajandust ja kellel jätkub küllaldaselt püsivust, et uurida ja kätte saada otstarbetute kulude allika.

Tuletage meele kõiki teie paremaid äritehinguid ja te leiate, et igas neist on kolm elementi, kolm lähtepunkti, kolme järku andmeid: Teie huvid, kauba väärtus, tarvitaja nõudmised.

Iga parem äri on kolmikliit.

Olen kokku puutunud sadade inimestega, kes on kindlasti veendunud, et neil need kolm omadust on olemas. Ma ei kahtle selle võimaluse juures, kuid ütlen, et see on väheusutav ja igatahes väga harva ettetulev nähe.

Suuremal hulgal meist on kõigist neist omadusist vaid idud. Mida varem me selle omandame täieliselt, seda parem meile.

Mida pakub ehituste- ja mööblinäitus.

6.—13. okt. 1928. a.

Riigi 10. aasta juubeli puhul korraldatav I ehituste- ja mööblinäitus, mis Tallinnas 6.—13. okt. vastava organisatsioonide-vahelise komitee järelevalvel ja a.-s. „Näituse“ tegelisel organiseerimisel korraldatakse, töötab saada väga huvitavaks erinäituseks oma alal.

Seda peaks ka tõesti ühisel jõul mõjuvana korraldama, kuna ehituse ja korterite ning nende kaunistuse küsimus on tähtsamaid, mis löikab iga kodaniku ellu ja annab vastavatel tegevusaladel tööd õige suurele osale kodanikkudele: tööstustes, käsitöös ja vaba-elukutsetes. See on ka ala, kus meie kunstnikud, arhitektid ja tehnilised jõud peavad oma teadmisi ja tööd rakendama praktilise tegevuse põllule.

Seepärast on arusaadav huvi näituse vastu, et näha eriti seda, mis pakuvad meie kodu ehituse, sisseseadmise ja kaunistuse alal ka meie kunstnikud, arhitektid ja tehnilised jõud.

Näitus ise jaguneb teatavasti järgmistesse tähtsamatesse osadesse, mille ulatus ja iseloom praeguste ülesandmiste järele otsustades on juba enam-vähem selgunud:

I. Linna, aialinna ja talundite plaanid ja eluhoonete plaanid.

See väljapanek võtab oma alla Kristlike noortemeeste ruumid, ning esinejaid on võrdlemisi õige rohkesti. Seni on teatanud: 3 linnavalitsust, 2 maavalitsust, 1 minist., ehit.-üh. liit ja 1 ehitusüh., 1 aialinnade ühing, põllum. keskseltsi ja asun. liidu ehitustalitused, arhitektide väljapanek arh. ühingu korraldusel. Kuna loota on veel esinejaid, siis pakub juba see osa näitusest omaette huvitava ja õpetliku näituse, mis kahtlemata aitab kaasa ehitustegevuse elustamiseks ja selgitamiseks. Eriti huvitavad saavad üksikute arhitektide väljapanekud, seda rohkem, et väljapanekud kuuluvad hindamisele.

II. Mööbel, korterite kaunistused: vaibad, eesriided. Muusikariistad, mis mööbliga kooskõlas. Mööblimaterjalid, seintelustused ja t.

See osakond võtab oma alla Börsi majad, saades huvitavamaks omal alal. Siin on juba üles antud kõik meie silmapaistvamad mööblitööstused ja tiserid (a.-s. Lutheriga eesotsas, üle 12 tööstuse, mitmed ka väljaspoolt). Vaipade ja eesriiete ning voodipesu alal on ka ülesandmisi meie tuntuimate ettevõtete ja kodukäsitöö harrastajate poolt. Siin esinevad ka väljapanijad igasuguste majatarvete alal. Mööbliga koos esinevad ka mõned arhitektid ja kunstnikud mööbli joonistuste ja plaanidega. Oleks tungivalt soovitatav, et välja tuleks mitte ükski toredus-, vaid ka lihtne mööbel, nagu Saaremaa toolid ja lugampõhjaga toolid, samuti kui ka koolide ja kontorite mööbel. See väljapanek on isegi Soomes huvi äratanud, kust kavatsusel on suurem ekskursioon mööblitööstureid ja asja vastu huvi tundjaid.

III. Ehitusmaterjalid, ehituskonstruksioonid, majade kütmise, veevärgi, valgustuse ja sanitaarsisseseaded.

See väljapanek tuleb tuletõrje ruumidesse ning, kui tarvidus, siis võetakse veel ruume juure, kuna see osakond on kodumaa saaduste alal huvitavamaid. Siin on juba ülesandmisi puu, kivi, tõrvade, värvide, klaasi, tsemendi ja teiste materjalide alal, samuti kui sisseseadete alal. Kuid arvesse võttes selle ala tööstuste mitmekesisust, oleks soovitada veel elavamalt osavõttu. Et kergendada kaugemate väljapanijate esinemist, tahab näituse juhatus teha materjalide tarvis ühised alused, nii et väljapanijatel omal ei oleks muud teha kui saadused näitusele saata. Ka

nimetused tehakse siin kui ka teistes osakondades ühised.

IV. Skulptuur ja kunstitööd ehitustel.

See peaks olema huvitavamaid osakondi, kus võimalus on meie kunstnikkudele ja kunsttööstustele ja käsitöölisele esitada kunsti praktilist tarvitamist. See osakond paigutatakse ühes plaanidega samasse hoonesse.

Näituse paigutuse ja ruumide jaotuse järele valvab komitee, kuna dekoratiivse külje eest hoolitseb näituse usaldusdekorator.

Hindamiskomisjon koosneb 20 paremast eriteadlasest ning auhindadeks on teatavasti peale üldiste ka veel mitmed eriauhinnad paljude asutuste poolt.

Ühenduses näitusega on ette nähtud vastav selgitus- ja kihutustöö meie ehitustegevuse ja majade sisemise korralduse alal, milleks paljud tuntud tegelased ja eriteadlased suled kätte võtavad. Esimest korda tahetakse tuua ka ülevaade ehitusstatistika kohta. Näituse tulemusena on kavatsatud välja anda kaunistatud eribroschüür.

Näituse korraldajad loodavad seltskonna poolt elavat huvi ja osavõttu.

Reklaamimise oskus.

Inglismaal on ilmunud raamat, mis käsitleb väikesel viisil (en detail) kauplejate reklaamitegemise küsimust. Toome siin mõned juhtmõtted sellest raamatust:

Äri vaateaken ja äriruum.

Väikesel arvul kauplejal on seitse reklaamitegemise võimalust: 1) kauba headus, teenimine ja ärimehes vaim; 2) äri vaateaken; 3) äri valgustamine; 4) ringkirjad, hinnakirjad ja lehekised; 5) kaupade „demonstreerimine“ ja „sisseostu“-nädalad; 6) harilik müük ja müük lepingu põhjal, auhindade kuulutamine, võistlused, ja 7) kuulutamine ajakirjanduses. Nagu kõik reklaam on asjata raharaiskamine, kui kauba headus, teenimine ja ärimehes vaim sellele ei vasta, nii on ka kõige rohkem tarvitusel olev kuulutamine ajakirjanduses asjata rahakulutamise, kui äri vaateaken ja äri ise sellekohaselt ei ole sisse seatud. Mis äriakendesse puutub, siis on kõige tähtsam: a) vaateaken ise, b) akna suurus ja mahutavus, c) akna ilustamine ja d) akna valgustamine.

Äri vaateaken.

Nii mõnigi väikemüügi-kaupmees ei taha raha kulutada, kui tema ei ole kindel, et kulutatud raha temale toob head kasu. Nendele tuleks meele tuletada, et keskmine äripidaja 50 kuni 75 prots. oma sissetulekust kulutab ainult vaateakna peale, sest et hea vaateaken tõstab alati äri läbikäiku kahekordselt või isegi kolmekordselt. Vaateakna ehitamise juures peab arvestama teatud määral selle ümbruskonna maitsega, kus äri asub. Mis puutub vaateakna stiilisse ja solidsusesse, siis peab teda enam-vähem ümbruskonna maitse kohaselt seadma. Vaateaknad ja nende ilustamine, mis ümbruskonna maitsega

kokku ei kõlastata, äratavad küll tähelepanu, kuid ei meelita ostjaid.

Suurendage oma vaateaknaid.

Äri vaateakent, mida tõsiselt reklaami abinõuna tahetakse tarvitada, peab võimalikult suurendama, kuid sel viisil, et sisemine ruum selle all liialt ei kannataks. Akna tagaseinaks võivad olla volditud riidest püstiseisvate raamide peal olevad tagapõhjajad, mida kerge ühest kohast teise tõsta ja missuguseid tuleb vahetada selleks, et meid aknale väljapandud kaupadega kokkukõlastada. Kui väljapandavad asjad palju ruumi ei nõua, siis lükatakse tagapõhi ettepoole ja dekoreerija võib seda ruumi, mis sirmi taha jääb, tarvitada sisemiseks kaupade väljapanemiseks, mis peab niisama meeldiv olema kui akengi. Sinna võib mahutada asju, mis väljaspool olevaid kaupu täiendavad, võib aga ka välja panna neid sama kaupu teistsugusel kujul.

Siin peab juure tähendama, et Inglismaal kauplemises on hoopis teissugune viis kui meil. Seal võib astuda igasse kauplusesse, kaupu vaadata ja jälle välja tulla, ilma et osta tarvitseks, ja seda ei panda pahaks, vaid palutakse järgmine kord jälle tulla. Ka on seal viisiks, et sama müüja, kes kauba annab, ka raha vastu võtab, tagasiantava raha ostjale kätte toob ja kauba kätte annab. Kõige selle toiminguga ajal võib ostja poes väljapandud kaupu vaadelda. Nii siis on kauplus õieti suurel määral kaupade näituseks, mille mõju reklaami suhtes õige suur.

Akna dekoreerija.

Äriakende ilustamine nõuab kunsti, teadust ja ärioskust. See on viimase seitsme aasta jooksul, rohkem edenenud kui mõõdaläinud seitsme aasta-

saja jooksul ja on ikkagi veel suuremas jaos linnades väljaarenemata. Lähemas tulevikus kujuneb akna dekoreerija tähtsamaks kaubasoovitajaks-müüjaks äris või, paremini öeldud, äri jaoks, sest et 95 prots. väikemüügi ärimeste juures ei ole dekoreerija mitte alaliste teenijate koosseisu liige, vaid kas vabrikandi esindaja või ajutiselt kutsutud seesuguse organisatsiooni või ettevõtte esindaja, mis ennast pühendanud ainult akende ilustamisele.

Eesmärgi kättesaamiseks ja ostjate meelitamiseks on tarvis, et akna dekoreerijal oleks ettekujutuse võime, omapärarus, oskus värve tarvitada, kokkukõlastamise oskus, oma võistlejate tööde, nende puuduste ja teenete tundmine ja

väljapanemiseks kohaste kaupade valiku oskus. Kui aga dekoreerijal kõik teised omadused olemas, kohaste kaupade valiku oskus aga puudub, siis ei saavuta tema soovitavaid tagajärgi.

Väljapanemiseks kohased kaubad on:

- 1) kiiresti müüdavad kaubad;
- 2) kaubad, millel mõni isearalsus, mis võib äratada huvi;
- 3) mis oma ehituselt, väljanägemiselt või põhimõttelt uued;
- 4) mis hinnalt vastuvõetavad;
- 5) mis toovad head kasu ja
- 6) mis aitavad kaasa vaateakna meeldivuse tõstmiseks.

Hans Vinnali inimlikust isikust.

Üks episood.

H. H.

Vara surnud suurkaupmehele Hans Vinnalile on „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ juba pühendanud nekroloogi, kuid pole liigne vaadelda nimelt ka Hans Vinnalit, kui ainupärast ja omalaadset isikut, seda inimlikku isikut, kes ka kõige karedamas töös ja proosalisemas tegevuses oskas tõusta üle viisaka korrektsuse dikteeritud olukorra sinna, kus see korrektsus näib vaid südameviisakuse väikese vastuhelgina. Ning omapärast ja ainuväärast inimlikkust oli Hans Vinnalil rohkem kui paljudel teistel temasarnastel äriinimestel.

Nüüd, kus ta puhkab oma tööst, on ehk lubatud avalikkuse ees kõnelda ühest väikesest episoodist, mis ehk seni jäänud erandlikuks üksiknähtuseks Eesti ärimhe suhtumises kunstielule, kuid mis eriti selle tõttu tõstab esile Hans Vinnali omapärased vaated elu peale ning võiks pärfta Eesti kunstiolude ajaloos tähelepanitava kohta.

A. 1921 suvel pidi kunstiõpilane A. M. oma soovile lõpuks ometi järgi andma ning Pariisi asuma. Reisiks puudus ainult raha. Oli minul isiklikult tookord tutvusi Eesti ärimeskonnas, ja meeledki tahtsin ma oma sõpra kas või sellegagi aidata, et viin ta oma tutvuskonna suuremate rahameeste juure, kellest võiks loota mõne maali ostjat. Enne Hans Vinnali juure tulekut oli meile kaupmees O. valmistanud suure pettumuse sellega, et ta end kaua läsi klanida ja siis meidki klanima kukkus, et hinda alla lüüa. Nii juhtuski, et A. M.-i esimene kompositsioon, mille maestro Laipman kunagi oli hinnanud 100

rubla peale, läks 5000 marga eest hra O. kätte. Oli nüüd A. M. väga kurb, et maal, kus õieti algab ta omapärane tegevus — pidi minema mehe kätte, kel nähtavasti puudub ettekujutus asja väärtusest. Aga ometi oli tähtis iga summa, kui taheti välja pääseda — see oligi minu lohus A. M.-ile, liiati, et ta ise polnud osanud hinnast kinni pidada. Nii tulime Hans Vinnali juure.

Kahtlemata polnud H. Vinnali sissejuhatus kuigi julgustav, kui ta meile ütles, et ta „küll petrooleumi ja bensiini tundvat, mitte aga maalikunsti.“ Seda muljet ei kergendanud isegi lõpp: „Aga ma mõistan, et kunsti tuleb toetada.“ Arusaadav siis, et hinna pärimisel mina vahele segasin ja pakutud maali hinnaga (5000 marka) oma poolt kuuldavale tõin. Igatahes mõistis H. Vinnal A. M.-i varjatud pettumust silmapilkselt, või irriteeris teda see, et kunstnik ise ei julge hinda nimetada. Ta ütles: „Lubage, hra M., et ma seda maali hindan kümnetuhande marga peale.“ Ilma oma sõnade mõju ära ootamata oli ta laeka avanud ja raha ära maksnud. A. M. võis ainult ütelda, et see andvat talle usu Eesti ärimehesse tagasi. Ning see kiitus tuli kindlasti südamest, nagu ka pärsastine kunstniku kahetsus, et ta esimene kompositsioon ei läinud mitte H. Vinnali kätte.

Mulle näib, et see väike looke toob meile kõigile tolle suure ärimhe palju lähemale kui ta elutöö pikk loetelu. Selleks olengi need vähe-rõudlikud read kirjutanud.

Elumaksumus Eestis.

1. jaanuaril maksuma hakanud rahaseaduse elluviimisel, millega Eesti kroon seati kulla alusele, avanes võimalus ka meil arvutada indeksarvused, nagu see sünnib teistes maades. Aluseks on võetud selle juures hindade seisukord, mis valitses meil viimasel aastal enne maailmasõda. Riigi Statistika Keskbüroo on välja arvanud rea indeksarvused, millel on elumaksumuse ja suurmüügihindade arvutamisel suur tähtsus. Elumaksumus, mis baseerub tööliste väljaminekute büdshetil, koosneb 9 indeksarvust. Nende arvude võrdlus juunikuuga eest 1928. a. juunis 1927. a. annab järgmise pildi: Toitmisindeks on 115 pealt tõusnud 120 peale (1913. a. = 100). Seda tõusmist on põhjustanud viimasel aastal kerkinud teravilja- ning sellega ühenduses ka jahuhinnad, 8,9 pealt 10 sendi peale Vene naelast. Hea konjunktuuri tõttu kartuli-eksportidele on kartulihinnad sama aja jooksul 96 sendi pealt tõusnud 149 sendi peale puudast. Ka või-, munade- ja lihahinnad seisavad kõrgemal kui aasta eest. Üürhindade-indeks on üüriseaduse osalise kaotamise tagajärjel tõusnud 31 pealt 52 peale. Muud indeksarvud on järgmised: (klambrates 1927. a. juunikuuga arvud) küte, valgustus 81 (81),

riietus 150 (149), puhastus 100 (94), reisimine 78 (78), haridus 94 (94), lõbustused 143 (142), mitmesugused muud 97 (90). Üldine indeks oli juunis 1928. a. 112, 104 vastu juunis 1927. a., seega tõusnud umbes 7,5%. Juulis tõusis see edasi 116 peale (1927. a. vastaval kuul 110), mida tuleb küll aedvilja hilise valmimise arvele panna. Nagu ülemal toodud arvudest selgub, on elu kallinemist põhjustanud peamiselt toiduainete hindade tõus, mis on vahetus ühenduses nende ainete hindade kõikumisega maailmaturul.

Suurmüügihindade-indeks tekib import- ja eksportkaupade-indeksist. Importkaupade-indeks tänava aasta juulis oli 107 (109 juulis 1927. a.), eksportkaupade aga — 142 (122 juulis 1927. a.). Üldine indeks väliskaubanduse alal juulis 1928. a. oli 122 (1927. a. 115). Suurmüügihindade areng Eesti kaubabilansi mõttes oli nii siiski täiesti soodus, kuigi, nagu ülemal tähendatud, eksportkaupade hinnatõus põhjustas ka elukalliduse tõusu kodumaal.

Üldiselt peab tähendama, et elu Eestis praegu veel küllalt odav on. Elukalliduse aeglane tõus käsikäes meie majandusliku elu arenemisega on loomulik nähe ega põhjusta kartusi.

Pikalaenu Panga tegevusest.

Uue põhikirja maksamahakkamisega Eesti Pangas võttis valitsus üle osa aktivast — laenu, millel pikaajaline iseloom. Nende laenude valitsemiseks loodi Pikalaenu Pank, mis 1. jaanuarist s. a. oma tegevust algas. Sellel pangal on rahvasteliidu poolt heakskiidetud põhikirja järgi kaks peafunktsiooni: esiteks valitseda Eesti pangast üleantud pikaajalisi krediite, teiseks anda temal tarvitada olevatest summadest pikaajalisi laene. Pangal on tarvitada põhikapitalina 5 miljonit krooni, saadud välislaenust, millest võib anda laenu ainult hüpoteekide vastu. 2 miljonit krooni kapitalist peab mahutatama Maapanga pantkirjadesse, et sellele võimaldada arendada oma tegevust.

Viimane Pikalaenu Panga bilanss (1. aug.) näitab järgmist pilti: Kassa ja summad teistes pankades 6,3 milj. kr., sellest 4,6 milj. kr. välismaal. Maapanga pantkirjades — 0,76 miljonit kr. Laenud — 4,2 milj. kr., nende hulgas 2 milj. põllumajandusele, mis antud riigi deposiitsummade toetusel. Riigi deposiitsummadelt maksab

Pikalaenu Pank 4% ja saab ühispankadelt, kelle kaudu laenu põllumajandusele välja antakse 5%.

Passiva poolel seisab põhikapital 5 milj. krooni. Võlg riigile 3,15 milj. kr. ja riigi hoiussummad 1,93 milj. kr. — Panga valitseda on ka Rootsi kaubakrediit rahaministeeriumi erilise fondi näol. Panga bilanssisumma ulatub 43 milj. kroonini. Peale selle figureerib nii aktiiv- kui passiivpoolel 24,96 milj. riigi nõudmisi, mis samuti antud panga valitseda, nii et üldine bilanss ulatub 36,39 milj. krooni peale.

Viimastel kuudel on tegevus Pikalaenu Pangas tunduvalt kasvanud. Otsustatud on seni kokku 8 miljonit krooni laenusid peamiselt kesk- ja väiketööstusele, samuti ka ehitusühingutele; selle juure tulevad arvata ka Pikalaenu Panga poolt omal arvel Eesti pangast ülevõetud riigi nõudmised 1,4 milj. krooni suuruses, kokku — 4,4 milj. kr. 9% aastas.

Madalama protsendiga on põllumajanduslikud laenud — kokku 2,8 milj. kr.

Käesoleval ajal on pank tegevuses riigi nõudmiste ülevõtmisega, millest suure osa pank üle võtab omal arvel. Juba lühikese panga tegevuse aja jooksul on selgunud, et ei ole põhjenda-

tud kartus, nagu võiks riik nende laenude pealt suuri kahjusid kannatada. Protsentide tasumine kui ka võla järkjärguline kustutamine areneb rahuldavalt.

Klaasi ja klaaskaupade sisseveost.

Klaasitööstus on üks vanematest tööstustest Eestis. Üle saja aasta tagasi loodeti, et see tööstus Eestis on asetatud headesse tingimustesse ja hakkab hästi edenema. Metsa, mis kütteenet ja potasi saamiseks tuhka klaasitööstusele andis, oli palju ja ta kasutamisevõimalused tol ajal piiratud. Arvati siis, et klaasitööstus annab võimaluse metsa tululiselt kasutada ja ühtlasi loodeti ka, et klaasi tarvitamine edeneb jõudsasti. Neis lootustes leiti pettumusi. Uued leidused klaasitööstuse alal, kivisöe kasutamine kütteenetena, kaubandusliku läbikäimise edenemine jne. muutis seisukorda Eesti klaasitööstuse kahjuks ja klaasitarvitamine ei edenenu sel möödul kui klaasitöösturid arvasid. Maailmasõda tõi klaasitööstusele Eestis uusi raskusi. Nüüd on küll märgata klaasitööstuse toodangu suurenemist aast-aastalt, kuid selle tööstuse tegevus piirdub peaaegu ainult akn klaasi ja lihtsate õõnesnõude valmistamisega. Sellel alal, nagu sisseveo kohta käivad andmed tõendavad, võistleb Eesti klaasitööstus siseturul osalt edukalt välismaade tööstusega: kõige lihtsamate õõnesklaaskaupade sissevedu on viimastel aastatel iga aastaga jäänud ikka vähemaks.

Sisse veeti viimasel kolmel aastal:

Õõnsat klaaskaupa pudeliklaasist, lihvimata ja poleerimata:

Aastad.	Tonnid.	Milj. margad.
1925.	221	4,2
1926.	109	2,0
1927.	32	0,8

Õõnsat klaaskaupa valgest või värvilisest klaasist, lihvimata, poleerimata:

Aastad.	Tonnid.	Milj. margad.
1925.	150	3,7
1926.	74	2,3
1927.	56	2,4

Kuna kõige lihtsamate õõnsate klaaskaupade sissevedu näitab edukat vähenemist, on samal ajal peenemalt valmistatud klaaskaupade sissevedu suurenenud. Nii on sisse veetud mitmesuguseid klaasist teoseid, mis kas harilikust pudeliklaasist või valgest, poolvalgest või värvilisest (ollusena

värvitud) klaasist pressitud, valatud või puhutud ja mis ei kuulu lihvitud või poleeritud või kaunistatud klaasteoste hulka, olgugi et neil põhju, ääri, kaelu, korke ja kaani lihvitud või järele parandatud (Tollitariifi § 71 p. 1 c, p. 2 a ja b):

Aastad.	Tonnid.	Milj. margad.
1925.	212	17,7
1926.	188	19,2
1927.	217	29,2

Lihvitud ja poleeritud, maalidega ilustatud, graveeritud ja üldse niisuguseid kaunimaid klaasteoseid, mis käivad märksa kõrgema tolli alla (nimelt tollitariifi § 77 p. p. 3, 4 ja 5 alla) veeti sisse:

Aastad.	Tonnid.	Milj. margad.
1925.	35	5,5
1926.	39	17,8
1927.	48	22,8

Mis puutub tahvelklaasi sisseveosse, siis langetas sissevedu 300 tonni pealt 1924. a. 144 tonni peale 1925. a. Hiljem on tahvelklaasi sissevedu küll jälle tõusnud, kuid siiski mitte enam nii kõrgele kui ta oli 1923. ja 1924. a. Selle nähtuse juures võib mõjuvaks pidada kaht asjaolu: tolli tõstmist tahvelklaasil 1924 a. 50% võrra ja akn klaasi toodangu suurenemist Eesti vabrikutes. Viimastel aastatel veeti sisse tahvelklaasi (selle hulgas oli peaaesjalikult õhuke klaas):

Aastad.	Tonnid.	Milj. margad.
1925.	144	4,2
1926.	174	4,6
1927.	221	5,3

Peegelklaasi sissevedu oli:

Aastad.	Tonnid.	Milj. margad.
1925.	26	3,7
1926.	42	5,6
1927.	51	7,9

Kuna klaasnõude, samuti ka tahvel- ja peegelklaasi tarvitamine rahva kultuuriliste nõuete suurenemisel kasvab, siis võib oodata, et neid klaasteoseid, mida Eestis ei valmistata, samuti ka peegelklaasi ja osaliselt tahvelklaasi, edaspidi sisse veetakse veel suuremal määral kui seni.

Tschehho-Slovakkia nahatööstusest.

Millest on tingitud selle hoogus areng.

Saksa tehn.-ajakiri „V. D. J. Nachrichten“ toob oma viimases nr. pikema ülevaate Tschehho-Slovakkia nahatööstuse kohta. Et nimetatud maa tööstuslikult kõrgel järjel ja teda nii mõnigi kord meil nimetatakse, siis ei ole liigne mõnda sellest kirjutisest tuua.

Käesoleva aasta esimesel poolel on Tschehho-Slovakkia jalanõude väljavedu hoogsalt tõusnud. Kogu 1927. a. jooksul veeti jalanõusid 641,2 milj. Tsch. krooni väärt. välja; kuid 1928. a. esimese poole jooksul tõusis jalanõude väljavedu 548 milj. Tsch. krooni peale ja ustakse, et kogu käesoleva aasta kestel suudetakse välja vedada kaks korda niipalju jalanõusid kui 1927. a. Suurimateks ostjateks on Saksamaa, Ameerika, Inglismaa. Võimsamaks vabrikuks on saapavabrik „Thomas Bata“ Zlinis; see vabrik võlgneb oma võimsuse ja turuvõidu toodete madalale hinnale, sest tema jalanõude hind kõigub 3,40—12,40 Saksa mk. vahel paarilt. Need muinasjutulised madalad hinnad toetuvad kahele põhjusele — kogu ettevõtte on osavalt ja ratsionaalselt organiseeritud ja töötajad on Tschehho-Slovakkias odav. Ratsionaalselt organiseerimisest kõneleb asjaolu, et nüüd valmistab vabrik igapäev 70.000—75.000 paari saapaid, kuna see arv 1927. a. 50.000 ja 1924. a. ainult 6.000 oli. Töölise arv selle vastu oli 1924. a. 5000 ja 1928. a. 6000; näeme, et 20% töölise arvu suurendamise juures on aga toodang 12 korda suuremaks tõusnud ja seda tänu ratsionaalsele organiseerimisele. Et aga tulemused üksinda täielisest mehhaniseerimisest põhjustatud pole, vaid ka teistest asjaoludest, võib näha juba sellest, kuidas nimetatud vabrik töölisi vastu võtab: iga tööline võetakse tööle alles peale psühho-tehnilist katset, kui see tõendab, et tööline sellele

kohale, millele ta kandideerib, kõlbuline, siis võetakse ta tööle. Uuritakse tööviise ja tehakse katseid, kuid saavutada tagajärjerikkamat koostööd masina ja töölise vahel ja kõik kordalainud katsete tulemused viiakse jalamaid ellu ning pannakse maksma, kui nad näidanud, et nad majanduslikult kasulikud. Säärane ettevõtte organiseerimine on nii laialine ja sügav, ei mitte üksinda tööpäeva, vaid ka iga töötunni toodangu suurus on ette kirjutatud ja kindlaks määratud ja see on annud nähte, et töölise tööpäeva toodang alatasa tõuseb. Juhul, kui mõne töölise või mõne vabriku-osakonna tööpäeva toodang vähem on ettekirjutatust, võetakse selle põhjused kohe uurimisele ja püütakse need ajaviitmata kõrvaldada. Aga ka sarnase nähte ilmsiks tulekuta uuritakse ja tehakse tähelepanekuid tööliste ja üksikute vabriku-osakondade töö ja selle tulemuste kohta ning kui selle juures selgub, et toodangut on võimalik tõsta kas tööliste vilumuse, tehnilise sisseseade täiendamise või jälle mehhaniseerimise või tööviiside muutmise kaudu, siis tehakse seda kohe.

Mõistagi võivad säärases ettevõttes peamiselt noored töölised töötada ja sellest on siis ka tingitud asjaolu, et „Thomas Bata“ saapavabrikus leidub harva üle 40 a. vanu töölisi; vaid harilikult on töölised seal 18—30 a. vanad.

Töötasu alal saavad töölised nimetatud saapavabrikus peale igapäevase kindla töötasu veel puhaskasust 20% ja sellest maksetakse 50% kohe puhtas rahas välja, kuna teine pool tööliste nimel hoiumummana vabriku juhatuse käsutusse jääb ja viimane selle pealt töölistele 10% maksab. Säärased töölise hoiumummad kasutatakse vabriku operatsiooni-kapitalina. L.

Metsasaaduste väljavedu.

(Riigi Statistika Keskbüroo andmetel.)

Riigimetsade valitsuse esialgse kokkuvõtte järele on Eestis metsamaad üldse 945.882 hektaari. Sellest kuulub kaugelt suurem jagu riigile — üle 754.000 hektaari. Talunditel on natuke alla 148 tuh. hektaari ja linnadel 13 tuh. hektaari. Tööstusettevõtete ja muid erametsi on veidi üle 30 tuh. hektaari.

Kõik see metsamaa ei ole metsaga kaetud.

Nii on riigimetsade valitsuse valitsemisele kuuluvast 748 tuh. hektaarist metsamaast 678 tuh. hekt. metsaga kaetud, muu osa aga metsastamata raieistikud, lagendikud ja harvendikud.

Metsa ülestöötamise ettevõtete toodang ulatub 70.000 standardini ehk 210 tuh. kantmeetrini aastas.

Suur osa metsasaadustest läheb sisemaa tar-

viduse katmiseks. Siiski on metsasaaduste väljaveol Eesti väliskaubanduses tähtis osa, mis seda suurem, kui ka võtta arvesse, et metsamaterjalid mitte ainult laudade, vineeri jne. kujul välja ei lähe, vaid osa puid töötatakse ümber paberiks, tultikkudeks jne. ja siis veetakse välja. Viimase viie aasta jooksul on Eesti väliskaubanduses puumaterjalid üksi annud keskmiselt 15 prots. kogu väljaveo väärtusest, seega ligemale 1/6 osa.

Kui palju tähtsamaid metsasaadusi viimastel aastatel on välja veetud, näitavad alamaltoodud andmed.

Männi- ja kuuselaudade ja -plankude väljavedu.

Aastad	Standardid	Milj. Emk.
1927	63.528	1.075,8
1926	68.423	1.129,0
1925	56.563	1.003,6
1924	46.855	1.006,0

Nagu toodud andmeist selgub, on laudade ja plankude väljavedu 1927. a. olnud vähem kui aasta varem.

Laudu ja planke muudest puudest, peale männide ja kuuskede, on veetud välja õige vähe.

Propside väljavedu.

Aastad	1000 kantjalad	Milj. Emk.
1927	4.466,8	283,4
1926	3.059,2	167,4
1925	3.252,3	165,8
1924	5.594,8	275,5

Liiprite väljavedu.

Aastad	1000 kantjalad	Milj. Emk.
1927	225,2	21,3
1926	199,2	17,6
1925	378,1	33,7
1924	157,0	11,9

Palkide ja pakkude väljavedu.

Palkide ja pakkude liigis läheb välja Eestist suuremal hulgal haavapuud. Muust puust palkide ja pakkude väljavedu on väike. Välja on veetud haavapuust pakke:

Aastad	1000 kantjalad	Milj. Emk.
1927	319,8	33,9
1926	199,3	16,4
1925	Ei ole täpseid andmeid.	
1924	Ei ole täpseid andmeid.	

Põletispuude väljavedu algas 1927. a., kui väljaveotoll nende puude pealt ära kaotati. Välja on veetud põletispuud 1927. a. 134 tuhat kantjalga 3,2 milj. marga väärtuses.

Märkimist väärib, et krohvimispeergude ja mattide väljavedu viimastel aastatel on alanud ja näitab kiiret tõusu. Veeti välja seda kaupa 1926. a. 0,5 ja 1927. a. juba 25,5 miljoni marga väärtuses.

Mehaaniliselt rohkem ümbertöötatud puusaadustest on väljaveos tähtsamad kaubad vineer ja toolipõhjad. Nendega ühes võib nimetada ka tikutraati.

Välja on veetud:

Vineeri ja toolipõhju:

Aastad	Tonnid	Milj. Emk.
1927	15.935	497,5
1926	13.157	441,5
1925	11.697	440,3
1924	11.796	436,2

Tikutraati:

Aastad	Tonnid	Milj. Emk.
1927	485	12,9
1926	825	20,2
1925	296	5,3
1924	340	3,7

Hobuseturust Eestis.

Sõjaaeg tekitas hobuste puuduse. Selle tagajärjel püüti hobuste väljavedu piirata. Väljaveo tollimaksude tariifis, mis 1921. a. maksma pandi, ei olnud hobused veel nimetatud ja hobuste väljaveoks tuli muretseda eriluba. Samal aastal hiljem anti hobuste väljaveo kohta määrus, mis nõudis, et väljaveetavad hobused ei või olla nooremad kui kolm aastat. Ka pidi olema kindlaks määratud, kui palju üldse hobuseid tohib välja vedada. Uus määrus, mis 10. veebr. 1922. a. avaldatud, nõudis sedasama. 1922. a. 10. aprillist peale hakkas maksma uus määrus väljaveotollimaksude kohta. Selle järele võis hobuseid kaubandus-

tööstusministeeriumi loal välja vedada, ilma et väljaveotolli oleks tulnud maksa. Hiljem läks hobuste väljaveoks loatunnistuse andmine põllutööstusministeeriumile. See kord maksab praegugi, kuid tegelikult on põllutööstusministeeriumi luba ainult loomade terwishoiu mõttes nõuetav. Väljaveomaksu hobuste pealt ei võeta.

Ehk küll hobuste väljaveoks juba mõni aeg raskendusi ei ole, on hobuste väljavedu olnud siiski väike.

Statistika Keskbüroo andmete järele oli Eestis üldse hobuseid:

Aastad	Hobuste arv
1920	167.550
1924	208.076
1925	223.747
1926	226.360
1927	229.500

Tööhobused maksid:

Aastad	Head	Keskmi sed
	1000	m a r g a d
1924	34,4	22,2
1925	32,8	21,1
1926	27,7	18,3
1927	23,2	14,8

Alaline hobuste arvu suurenemine viimastel aastatel ei ole toonud kaasa tunduvat väljaveo suurenemist.

Välja on veetud:

1923	1.142
1924	698
1925	629
1926	743
1927	878

Siinjuures peab märkima, et hobuste sissevedu on koguni väike — 1926. a. veeti sisse hobuseid kõige rohkem ja siis ka ainult 27 pead.

Kuna hobuste väljavedu oli väike ja hobuste arv sisemaal alaliselt suurcsnes, on hobuste hinnad tunduvalt langenud.

Kui panna tähele, et sõidu ja veo jaoks hobuse asemel ikka võetakse rohkem auto, siis ei ole põhjust näha, et nõudmine hobuste järele siseturul suureneks ja see tooks hindade tõusu.

Välja veetud on Eesti hobuseid seni peaaegu ainult Lätisse. Ei ole täielikku selgust, mis Eesti hobuste väljavedu viimastel aastatel õieti takistas. Välisurgudel igatahes nõudmist hobuste järele on. Seda tunnistab näit. hobuste väljavedu Leedust, kust igal aastal suuremal hulgal hobuseid ekspordeeritud. 1927. a. saatis Leedu välja üle 27 tuh. hobuse, kuna tal üldse hobuseid on umbes 500 tuh. Meie oma ligi 230 tuh. hobuse juures ei vedanud välja üht tuhandetki hobust.

Miks on Kuresaare merekool tarviline.?

Sellise pealkirja all kpt. J. Teär kirjutab „Kaub.-tööstuskoja Teatajas“ nr. 17 pikema kolme merekooli vajadust põhjendava artikli. Kuna küsimus Kuresaare era-merekooli avamisega on lahendatud, siis ei taha kpt. J. Teäri väidete (millest mõned õige näiivid) juures üldiselt peatuda, ainult tema poolt esitatud ebaõigete andmete õiendamiseks palun lugupeetud toimetust minule ruumi lubada.

Kpt. J. Teär kirjutab m. s. — „Kuresaare merekooli kulude eelarve on alati olnud märksa väiksem kui ühelgi teisel merekoolil Eestis, seega majanduslikult kõige vähem koormav riigile. Nii oli 1926./27. a. Tallinna merekooli kulude eelarve 2.726.000 mk., Käsmu merekooli — 2.596.000 mk. (suur vist ainult erakorraliste kulude pärast), kuna Kuresaare merekoolil ainult 1.316.000 mk., seega on Kuresaare merekooli ülalpidamine riigile märksa odavam kui teiste merekoolide oma Eestis“.

On ju endastmõistetav, et üks väike ettevõtte absoluut-arvudes alati vähem kulu teeb kui suurem. Samuti on lugu kolmeklassilise vähese õpilaste arvuga Kuresaare ja neljaklassilise ning ca 2,5—3 korda suurema õpilaste arvuga Tallinna merekooliga. Tähtis ei ole kulude absoluutne vaid suhteline, s. o. ühe õpilase peale kulutatud summa. Selle kohta esitab hra Teär ka arvud ning

ütleb need olevat Eesti statistikaandmed. Ta kirjutab: „4 õppeaasta, s. o. 1923./24., 1924./25., 1925./26. ja 1926./27. a. jooksul on Eesti statistikaandmete järele Kuresaare merekoolis kulutatud keskmiselt ühe õpilase peale 53.484 mk., Käsmus 55.667 mk. ja Tallinnas 56.476 mk., seega on Kuresaares ühe õpilase peale kulutatud kõige vähem“.

Kahjuks ei näi need andmed olevat õiged. „Eesti Statistika“ nr. 74, lhk. 34 loeme järgmist: — „selgemat keelt räägib ühe õpilase peale langev kulusumma üksikutes koolides (tuhandeis markades): 1923./24. õ.-a. Tallinna — 36,7; Käsmu — 36,4; Kuresaare — 41,3. 1924./25. õ.-a. Tallinna — 61,6; Käsmu — 44,5; Kuresaare — 34,6. 1925./26. õ.-a. Tallinna — 61,2; Käsmu — 47,9; Kuresaare — 71,0. 1926./27. õ.-a. Tallinna — 69,9; Käsmu — 78,7; Kuresaare — 94,0. Võttes Tallinna kui suurima merekooli ühe õpilase peale langeva kulusumma 100-na, saame kulude tõusus möödunud 1926./27. õ.-a. kohta järgmised vahekorrad: Tallinna kooli ühe õpilase peale 100,0; Käsmu kooli ühe õpilase peale 112,6; Kuresaare kooli ühe õpilase peale 134,5“.

Nii kirjutab „Eesti Statistika“. Teeme nüüd väikese arvestuse omalt poolt, siis näeme, et Tallinnas on 4 õ.-a. jooksul kulutatud keskmiselt ühe õpilase peale 36,7 + 61,6 + 61,2 + 69,9 = 229,4 : 4 =

= 57,4 t. m. Vastavad arvud Käsmu ja Kuresaare kohta on 51,9 ja 60,2. Seega on Kuresaare kool kõige kallim, nii läinud aastal (34% kallim kui Tallinnas, v. tsitaat „Eesti St.“) kui ka keskm. neljal viimasel õppeaastal. Ei olekski selles midagi erilist, kui Tallinna kool oleks kallim Kuresaare koolist, kuna Tallinnas on kolmas

eri-klass, mis Kuresaares puudub, sest viimane klass on alati kõige kallim, kuid h-ra J. Teäri kurvastuseks on sellelegi vaatamata Tallinna kool odavam Kuresaare koolist. Lõpuks olen sunnitud küsima, kust võttis h-ra Teär oma „andmed“?

Aug. Gustavson.

Majanduslik elu A.-Ühisriiges.

Viljasaak. Tööstus. Rahaturu seisukord.

Vaatamata kõrge rahaprotsendi peale, mis kulla ekspordi ja Federal Reserve pankade redis-kontecrimise protsendi tõstmise tõttu 5% peale, juba mitmendat kuud 6—8% ümbruses kõigub, areneb Ühisriikide majanduslik elu rahuldavalt ja suurema muutuseta.

Presidendi valimised Ühisriiges on viimasel ajal pea järjekindlalt siinse majandusliku elu peale halvavalt mõjunud, selle ajutiselt roopast välja löönud. Kuid käesoleval aastal ei ole seda praeguseni märgata ja paremate majandusteadlaste arvates ei ole seda ka oodata, ehk küll eelolevate valimiste eelne võitlus õige terav on ja arvatakse, et see saab ägedam kui ükski eelmine viimase 20 aasta jooksul.

Suurem osa tähtsamatest tööstusaladest, nagu automobiili-, raua-, ehitustööstus, — tegutsevad endiselt õige elavalt. Tööta tööliste küsimus ei tekitanud raskusi. Nende arv on tunduvalt vähem kui käesoleva aasta kevadel, mil senatis sellekohasel järelepärimisel nimetati seisukorda mõnede poolt isegi kriitiliseks. Ehk küll mõned tööstusalad tarvitavad vähem töölisi kui eelmistel aastatel, leiavad vilunud töölised siiski peaaegu kõikidel aladel tööd, kusjuures palgad on püsinud endiselt kõrgel tasapinnal. Tekstiiltööstus on endiselt üks nõrgematest.

Põllumajanduslikkudes osariikides paraneb hea viljasaagi tõttu rahva ostujõud tunduvalt. Jowa ja Montana osariikides, kus põllumeeste seisukord viimase kolme aasta jooksul eriti raske oli, on väljavaated õige optimistlikud. Samuti ka lõuna-ida osariikides, kus põllumehed peale puuvilla ka tubakast head sissetulekut loodavad.

Ühisriikide Bureau of Labor Statistics'i kauba hindade indeks oli juuliku kohta 98,3, mis juunikuuga võrreldes 1% ja 1927. a. juulikuuga 4,5% kasvu näitab. Tõus eelmisest kuust on peaaegselt tingitud põllumajanduslikkude kaupade hindade kallinemisest.

Automobiilitööstus näitab viimasel ajal erilist elavust. Juuretlevate tellimiste arv

on õige suur ja paljudes automobiili keskkohtades ligi kaks korda suurem kui kuu jooksul suudetakse täita.

Juulikuul produtseeriti 390,445 üksust, mis on 1,6% vähem juunikuu produktsioonist, kuid 45,4% suurem 1927. a. juuliku omast. 1925. a. juulikuuga võrreldes näitab see arv 8,6% kasvu ja 1925. a. sama kuuga 1,8% kahanemist.

Toodang aasta esimese seitsme kuu kohta on 2,592,592 üksust, s. o. 10,8% suurem 2,337,439 üksusest, mis valmistati eelmisel aastal vastavate kuude jooksul, kuid 4,6% vähem esimese seitsme kuu toodangust 1926. a. Produktsiooni kasv, möödunud seitsme kuu jooksul, võrreldes eelmise aastaga, on tingitud sõiduautomobiilide toodangu suurenemisest, mis näitab 12,9% suurenemist, kuna veoautomobiilide produktsioon samal ajal näitab 3% kahanemist. Veoautomobiilide produktsioon juulikuul näitab aga 1927. a. juulikuuga võrreldes 66,1% tõusu ja oli kõige suurem kuu produktsioon peale 1926. a. detsembrikuud. Automobiilivalmistuskeskkohtadest tulevad teated näitavad, et augustikuu möödunud nädalate produktsioon püsib tunduvalt ees 1927. a. sama aasta aja toodangust ja võrdub peaaegu 1926. a. produktsioonile.

Tekstiiltööstus. Ühisriikide kaubandusdepartmangu poolt avaldatud andmete järele oli 35,542,122 ülesseatud värtnast 31. VII. s. a. juulikuul töötanud ainult 28,228,024, kuna juunikuul oli see arv 28,624,488, maikuul 29,060,360, aprillis 30,965,404 ja 1927. a. juulikuul 32,324,426. Kuu kestel tegevusesolevate värten-tundide arv kogu ülesseatud värtnate kohta oli juulis 176, juunis 203, 1927. a. juulis 219 ja 1926. a. juulis 180. Arv käesoleva aasta juuliku kohta on vähem kui kunagi varem peale 1912. a. septembrikuu, mil sarnast statistikat hakati pidama.

Tegevus oli kõige vaiksem New-England'i osariikides asuvates ettevõtetes, kus mõnes osariigis oli värten-tundide arv juulikuul isegi alla 50% võimest, kuna puuvilla kasvatavates osari-

kides asuvad ettevõtted töötasid kuu jooksul keskmiselt 95% võimega.

Eeltoodud arvud illustreerivad kestva kokkutoombamist Ühisriikide tekstiiltööstuses, mille peale mitmel korral juhitud tähelepanu.

Rahaturg oli kuu jooksul muutlik, kuid üldiselt püsis protsent endiselt kõrgel tasapinnal, töustes „call“ laenude pealt kuu lõpul isegi 8% peale. Kuid vaatamata kõrgele protsendile, oli kohaline aktsiateturg elav. Päeva jooksul müüdnud aktsiate arv tõusis mitmel korral üle 3.000.000. Aktsiate hinnad näitasid üldiselt tõusu.

Sisepankade nõudmine krediidi järele kaubanduslikuks ja põllumajanduslikuks otstarbeks oli viimasel ajal üks raha kalliduse põhjustest.

Raha kõrge protsent hoidis pantlehed üldiselt madalal tasapinnal. Eesti välislaen kõikus 90 ümber.

Kuna 15. septembril „Third Liberty Loan“ tasuda tuleb, siis oodatakse eeloleval kuul krediidi seisukorras tunduvat muutust, mis aitaks eelolevat finantseerimist soodsamatel tingimustel läbi viia.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kaubandus-tööstuskoja II sektsiooni üldkoosolek 21. septembril 1928. a. k. 5 p. l.

Koos olid: h-rad V. Schneider, R. Tofer, V. Prii, A. Ruuben, A. Virkhaus, C. Bergmann, M. Jänes, P. Luksep, O. Pedriks, H. Jürgens, Joh. Janson, Joh. M. Kruus, J. Puhk, M. Abramsohn, H. Gutkin.

Koosolekult puudusid: hrad A. Meomuttel, J. Lepik, G. Tannebaum, A. Olev, R. Domberg.

Koosolekust võttis osa ka Koja direktor hra M. Hurt.

Hra A. Meomuttel oli saatnud kirjaliku teate, et tema koosolekule ilmuda ei saa. Hra R. Domberg samal ajal võttis osa sektsiooni esindajana ühest erinõupidamisest, mis pärast ta sektsiooni üldkoosolekule ilmuda ei võinud.

P ä e v a k o r d :

1. Metallteoste, masinate ja mootorite tollide tõstmise küsimus.
2. Juriidiliste isikute tulumaksuseaduse eelnõu.
3. Füüsiliste isikute tulumaksuseaduse revideerimise küsimus.
4. Informeerimine Eesti-Saksa kaubalepingu sõlmimise käigust.
5. Jooksvad küsimused.

Koosolekut juhatab sektsiooni esimees hra V. Schneider, protokoll kirjutab hra Joh. Lepa.

1. Nõunik hra R. Berendsen kannab ette a.-s. „Ilmarine“ ja a.-s. „Franz Krulli“ märgukirja ja Koja juhatuse arvamise metallteoste, masinate ja mootorite tollide tõstmise tarviduse kohta.

Pikema igakülgse läbiräärimise ja kaalumise

järele, mis kestis 1 ½ tundi, võeti ühel häälel vastu resolutsioon:

Kaubandus-tööstuskoja II sektsioon oma üldkoosolekul metallteoste ja esmete tollide tõstmise küsimust läbi arutades asub seisukohal, et ta põhimõtteliselt ei ole metallasjade tollide tõstmise vastu, maha arvatud põllutöömashinad ja -riistad, kuid leiab, et tollide tõstmine tuleb läbi viia väga ettevaatlikult. Selleks tuleb moodustada Koja juure asjatundjate komisjon, kus ka Koja II sektsiooni esindaja osa võtaks, kes vaataks läbi, kui palju ja missuguste asjade pealt tolle tuleks tõsta.

2. Nõunik hra R. Berendsen tutvustab koosolekut juriidiliste isikute tulumaksustamise eelnõuga sel kujul, millisena see eelmisel päeval vastu võetud riigikogu rahaasjanduse alamkomisjonis, juhtides tähelepanu neile paragraafidele, mis Koja ringkondi ei suuda rahuldada. Nende hulgas on erilise tähtsusega eelnõu ühistegeliste asutuste maksustamise kohta. Selle kohta on hulk organisatsioonide saatnud Kojale märgukirjad esitamiseks vabariigi valitsusele. Ka Koda oma poolt esitab selles asjas vastava märgukirja, mis koosolekule arvamise avaldamiseks ette kantakse.

Koosolek otsustab märgukirja heaks kiita ja juhatust volitada organisatsioonide märgukirju vab. valitsusele edasi andma.

3. Nõunik hra R. Berendsen selgitab füüsiliste isikute tulumaksu seaduse muutmise tarvidust ja kannab ette kava, kviivõrra seda seadust

tuleks muuta. Küsimust läbi harutades koosolek võtab vastu resolutsiooni:

Ära kuulates ettekande füüsiliste isikute tulumaksuseaduse revideerimise tarvidusest, leiab K.-t.-koja II sektsioon, et praegused tulumaksunormid, mis 5% peale algavad ja järkude kaupa kuni 36% tõusevad, on liialt kõrged. Kuna kaupmehed ja töösturid oma äriettevõtetest saadud tulude pealt riigile ja omavalitsustele juba ärimaksu maksavad, peavad nad praeguse korra juures veel maksudest järele jäänud osa pealt maksma tulumaksu. See kahekordne maksustamine on seda koormavam, et tulumaksu normid on viidud liialt kõrgele. Sektsiooni arvates tuleks tulumaksu normide algusmääraks võtta 2%.

Edasi leiab II sektsioon, et praeguses tulumaksu seaduses on veel mitmed puudused, mis

eriti kaupmeeskonda rõhuvad. Nii ei arvata tuludest maha laenude ja võlgade pealt makstud protsente, ei võeta arvesse heategelistele asutustele tehtud annetusi jne. Kõik see sunnib nõudma füüsiliste isikute tulumaksu seaduse revideerimist.

Koosolek otsustab Koja juhatuset paluda esineda hra rahaministri ees tulumaksuseaduse revideerimise palvega.

4. Koja direktor hra M. Hurt tutvustab koosolekut Eesti-Saksa kaubalepingu sõlmimise käiguga. Koosolek otsustab selle võtta teadmiseks.

5. Nõunik hra R. Berendsen kannab ette tööstuslike ettevõtete kontoriteenijate märgukirja erilise haigekassa asutamise vajaduse kohta, mida sektsiooni täiskogu otsustab oma poolt toetada.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Tähtsamad Eesti sadamad metsamaterjalide väljaveos.

Nagu stat. keskbüroo andmed 1927. a. kohta näitavad, läksid kuuse- ja männilauad, plangud ja latid enamasti Tallinna sadama kaudu välja. Üldse on välja veetud seda kaupa 63½ tuh. standarti ja sellest läks Tallinna kaudu 46½ tuh. standarti.

Propside väljaveos seisab esimesel kohal Pärnu sadam, mille kaudu üldse välja veetud 4 milj. kantjalast propsidest ligi 2,4 miljonit kantjalga Pärnu kaudu läks. Tallinna kaudu läks propse 1,2 milj. kj.

Haavapakud läksid enamasti Tallinna kaudu: üldväljavedu oli ligi 320 tuh. kantjalga ja neist läks Tallinna kaudu 258 tuh. kantjalga, kuna ligi 62 tuhat kj. Pärnust välja saadeti.

Liiprite väljaveos seisab esimesel kohal Narva, mille kaudu 144 tuh. kantj. liipreid välismaale veeti. Pärnu kaudu läks liipreid ligi 56 tuh. ja Tallinna kaudu ainult ligi 24 tuh. kantjalga.

Haridustöö algus N. M. K. Ü-s.

Esmaspäeval, 17. septembril s. a., avati N. M. K. Ü. keeltekursused. Kavas Eesti kirjakeel — lektor Ernst Peterson, Inglise keel — lektorid F. Ulman, H. Sykes ja M. Nestle. Prantsuse keel — lektor V. Chevallier, Saksa keel — lektor H. Punga ja Soome keel — lektor mag. H. Oksanen. On ette nähtud rühmad algajale ja

edasijõudnuile. Peale üldkursuste on kavas kõneharjutuse rühmad (konversatsioon).

Neile, kel tarvilised eelteadmised keeles on olemas ja soovivad teadmisi praktiliselt elus kasutada, avatakse eriklass Inglise ärikeele ja korrespondentsi alal, H. Sykes'i juhtimisel.

N. M. K. Ü. keeltekursused töötavad juba 8 aastat ja oma praktilise õppemeetodiga on seni rohke osavõtu osalisteks olnud. Kursusi peetakse ühingu uutes avarates ruumes, Lai tän. 1, kinnitusseltsi EEKS-i majas.

Eesti Panga tegevusest.

Eesti Panga äriseis 23. augustil näitab tegetsemise algust äriilmas. Pankade jooksvad arved, mis seni püsisid 1,5 milj. kr. ümber, langesid möödunud nädala jooksul 875 tuh. kr. peale, seega 585 tuh. kr. võrra. See summa läks pankade kassareservide täiendamiseks sügise suureneva rahanõudmise puhul. Samuti kasutati ka konto-korrent arveid, ja laenud, mis viimasel ajal langust näitasid, suurenesid 935 tuh. kr. võrra.

Sisevekslid kahanesid 23 tuh. kr. võrra.

Suure hoiusummade languse tõttu, mis kogusummas ulatas 2.005 tuh. kr. peale ja milles valitsuse arved palgapäeva tõttu langesid 1.895 tuh. kr. võrra, suurenes raha hulk ringvoolus 3.094 tuh. kr. võrra.

Katteprotsent oli seepärast vähe madalam, nimelt 60,9% eelmise nädala 61,6% vastu. Kogu arvete liikumine pangas kannab normaalset ilmet.

Norra laevade-klassi seltsi esindaja Eestis.

Tuntud põhjamaade laevade-klassi selts „Det Norske Veritas“ on määranud oma esindajaks ja ekspordiks Eestis dipl. ins. E. M. Asiku. Selles seltsis on klassifitseeritud paljud laevad, eriti Skandinaavias. Seltsi reeglid teras- ja puulaevade ehituse alal, samuti kui statistilised kokkuvõtted, on tuntud üldiselt. Eesti laevadest on selles seltsis klassifitseeritud mõned, mis käesoleval ja läinud aastal ostetud. Seni tegutses seltsi agendina Eestis firma Bornholdt & Ko.

Kuresaare eramerikool haridusministeeriumi poolt registreeritud.

Riigikoolivalitsus teatab, et kapten J. Teäri eramerikool Kuresaares on haridusministeeriumi poolt registreeritud, millisele koolile on vabariigi valitsuse otsusega 7. sept. s. a. määratud toetust 5600 krooni aastas.

Le Lloyd Commercial —

Belgia ekspordikaubanduse ajakiri teatab, et tahtes abiks olla ekspordikaubanduse arenemisele Belgia ja teiste maade vahel, ajakiri alati on valmis maksuta avaldama välismaa firmade järele pärimisi Belgia kaupade kohta, ükskõik mis keeles välismaa firmad järelepärimised ka ei saadaks. Ajakirja toimetuse, mille täpne nimetus on „Le Lloyd Commercial, Revue Internationale du Commerce d'Exportation“, asukoht Bruxelles Belgique, on nõus järelepärimised ise Prantsuse keeles tõlkima. Ajakiri ilmub kord kuus ja on 100—160 lk. suur. Asjast huvitatud ärimehed pöördu otsekohe ajakirja toimetuse poole ülaltähendatud aadressil.

Rootsi:

Väljavaated liha ja kartuli väljaveoks Eestist Rootsi.

Liha. Nagu teada, on Eesti tooresliha ja loomade väljaveos Rootsi 1924. a. saadik esikohal. Soomest on liha väljavedu Rootsi igatahes läinud talvest peale täitsa seisnud. Samuti ei ole Riist suuremat ekspordi olnud ja Leedust tuli läinud augustil esimene ja vististi viimane proovisaadetis loomi. Rootsi ei seisa aga Eesti liha väljaveos esimesel kohal, vaid Soome. Nii on läinud juunist peale iga nädal üle 600 looma Hel-

singi ja Viiburi läinud, samal ajal aga Stokholmi umbes 225 looma nädalas. Seletatav on see seega, et Soomes hinnad viimasel ajal võrdlemisi soodsamad on olnud, nimelt 1 puudast tapetud loomakehast 12 krooni, kuna Stokholmis kõige kõrgem hind puuda pealt praegu on 14,4 krooni, varemalt aga maksti kuni 20 kr. Kuna hind muidugi turu järel kujuneb, on arvata, et lähemal ajal lihahindade tõusuga arvestada ei saa, sest liha väljavedu Rootsist Norra on sealsete madalate hindade tõttu täitsa seismas ja loomade teidutagavarad valminemata vilja mahaniitmise tõttu erakordselt suured. Edasi on tulemas, nagu varemalt kirjutasin, uus määrus sissetoodud loomaliha ja lihaproduktide tembeldamiseks, nimelt aga sissetoodud lihaproduktidega kauplejate müügikohtade äramärkimine erisedeliga „välismaine“.

Kartul. Rootsi tänavune kartulisaak võiks saada keskmisest parem, kuid juuli lõpust peale tuli ilmsiks kartuli kärnatõbi, mis esialgselt, nagu varem teatatud, vähest maa-ala tabas, nüüd aga õige hoogu võtmas on. Ollakse väga mures ja kinnitatakse avalikult, et Rootsi kartuli eksport 10 aastaks maha on maetud; mõeldud on muidugi kartuli eksport Skånenist Daani. Võime juba nüüd ette ütelda, et meie kartulil saab siin minek olema — eriti, kui selle artikli väljavedu kontrolli alla seatakse.

Leedu:

Väliskaubandus. Juulikuu jooksul veeti Leedusse 21,4 milj. liti eest kaupu ja Leedust välja — 19,9 milj. liti eest, seega passiivsus — 1,5 milj. litti.

Kaubavahetus N. Venega suureneb vähehaaval. Leedust veetakse N. Venesse rauast teoseid, kuna tuuakse sisse naftaprodukte ja masinaid.

Viimasel ajal on hobuste väljavedu Leedust pea täiesti seisma jäänud. Seepärast pööras põllumajanduslik koda Ardenni tõugu hobuste kasvatajate seltsi poole, soovitades Leedu hobustele Belgias turgu muretseda, lubades sel puhul rahalist toetust.

Tööstus. 1928. a. I poolel valmistati Leedus 8 milj. ltr. 40° viina ja 120.000 ltr. 95° piiritust. (1927. a. I poolel: 40° viina — 2½ milj. ltr. ja 95° piiritust — 107.000 ltr. (Raha peale ümber arvates on 1928. a. I poolel joodud 21.700.000 liti eest, 1927. a. sama aja jooksul 20 milj. liti eest).

Klaipedas ehitatakse praegu tapamaja ja külmutushoonet, mis läheb maksma 8 milj. litti. Masinad paneb sisse Krulli vabrik Tallinnast.

Ehitused saavad valmis oktoobris. Tapamaja võib päevas 600 siga läbi lasta ja külmutushoonesse mahub 6000 tünni võid ning peale selle veel muid kaupu. Tapamaja ja külmutushoone omanikuks on akts.-selts „Lietuvos Eksportas“, kus valitsusel on 51% aktsiatest. Peale valitsuse on suuremateks aktsionäärideks kaks suuremat piimakeskühisust ja põllumajand. kooperatiivid. Seltsi põhikapital on 750 tuh. litti.

Teadaanne meremeestele

välja antud mereasjanduse peavalitsuse tuletornide osakonnast.

Nr. 11. Tallinnas, 3. septembril 1928. a.

Kõik sihid on õiged, merepoolt.

Nr. 24. Virtsu sadama tule värv on muudetud ja tuli praegu näitab: Valge blink tuli 65° üle O-st kuni 110°; punane blink tuli 110° üle S, W ja N kuni 65°. Muidu jääb tuli muutmata. Vaata E. v. tuletornide nimekiri 1928. a. nr. 93.

Nr. 25. Kassare laht. Triigi silla otsas (laius 58° 35' 51" N; pikkus 22° 42' 24" O-st) on automaat valge blink tuli üles seatud. Karakter: Blink 0,3 s. Pime 2,7 s. Kordab iga 3 sek. Valgustab 132½° üle S kuni 222½°. Tule kõrgus merepinnast 5 meetrit. Kaugelepaistvus 8 meremiili. Valgustatud 1. augustist kuni laevasõidu lõpuni. Eesti kaart nr. 8 ja E. v. tuletornide nimekiri 1928, nr. 87-a.

Nr. 26. Haapsalu silla otsas (laius 58° 57' 38"N; pikkus 23° 30' 38" O-st) on automaat valge ja punane blink tuli üles seatud. Karakter: Blink 0,3 sek. Pime 2,1 sek. Kordub iga 2,4 s. Näitab: punane tuli 72° üle O-st ja S kuni 217°; valge tuli 217° üle W ja N kuni 72°. Tule kõrgus merepinnast 5 meetrit. Kaugelepaistvus 4 ml.

Valgustatud 1. augustist kuni laevasõidu lõpuni. Eesti kaart nr. 7. E. v. tuletornide nimekiri 1928, nr. 129-a.

Nr. 27. Narva laht. Valaste tulepaak. Narva lahe kõrgel mäekaldal (laius 59° 26' 38" N; pikkus 27° 22' 22" O-st) on üles seatud rauast punane püramiid automaat laternaga. Tule karakter: valge kolmeblingiline: blink 0,3 s; pime 1,2 s; blink 0,3 s; pime 1,2 s; blink 0,3 s; pime 10,0 s. Kordub iga 13,3 sek. Valgustab O-st üle S kuni W-ni. Tule kõrgus maapinnast 4,6 m, merepinnast 70 m. Kaugelepaistvus 10,5 ml. Eesti kaart nr. 16. E. v. tuletornide nimekiri 1928, nr. 5-a.

Nr. 28. Lätimaa. Heinaste sadama veesügavus on praegu normaalveega 3,4 meetrit. Saksa teadaanne nr. 3067/28.

Nr. 12.

Tallinn, 25. septembril 1928. a.

Kõik sihid on õiged, mere poolt.

Nr. 29. Umbes 5. detsembril lahkub tulelaev „Nekmangrund“ ajutiselt oma kohalt, et Tallinnas süsi võtta. Tema asemel seisab niikaua t.l. „Reserve“.

Nr. 30. Umbes 15. detsembril lahkub tulelaev „Revalstein“ ajutiselt oma kohalt, et Tallinnas süsi võtta. Tema asemel seisab niikaua t.l. „Reserve“.

Nr. 31. Pärnu laht. 1. Laiuses 58°16'20" N ja — pikkuses 23°55'15" O on pandud üks N tooder. 2. Laiuses 58°12'37" N ja pikkuses 23°58'28" O on pandud S tooder.

Eesti kaart nr. 9.

Nr. 32. Kassare laht. Triigi tule asukoht on järgmine:

Laius 58°35'29" N ja pikkus 22°43'18" O.

Eesti kaart nr. 8 ja E. V. Tuletornide nimekiri 1928. a. nr. 87-a.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada.

I. A. Sisseveotariifis.

Rattakujulised masinaharjad jõhvist, poolratastest kokkupandavad, mille jõhvid, harjamasina võlvile asetamiseks, kinnitatud raudplekist poolrattakujuliste aluste külge, t. t. § 46 p. 2 alla kuuluvaks, kuna puuvillast korutatud lõngast samasugused harjad, t. t. § 183 p.

2-a alla kuuluvaks, talitades t. s. § 216 järele ja arvesse võttes t. t. § 190 märkus 1 (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2031).

Mustriline nahkrihm, mis paberist nõöri ümber kahekorra murtud ja ääred kokku liimitud, t, t, § 57 p. 6 alla kuuluvaks, kui nahast teosed eraldi nimetamata. (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2015.)

Alla 2 mm paksusest vahariidest väljalõigatud teos, mis kujutab enesest rida üksteise külge liidetud ringikesi, t. t. § 194

p. 1 alla kuuluvaks, kui vahariie. (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2015.)

Valgest klaasist veinikarahvin, sisselihvitud palmiokste ja tähekujuliste joontega, t. t. § 77 p. 3 alla kuuluvaks, kui klaasasjad lihvitud (lihtne palmlihv). (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2033.)

Tselluloosi jäätised, mis koosnevad veest, ligniinsulfohapulubjast, parkainetest, suhkru- rust, t. t. § 86 alla kuuluvaks — samal alusel kui terpentiinõli. (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2005.)

Valge paber ühelt küljelt kummi- arabikumiga kaetud, t. t. § 177 p. 2-b alla kuuluvaks, kui paber eraldi nimetamata. (T. K. otsus 1. IX 28. a. nr. 2030.)

Tõrvaga läbileotatud papp („Ba- latum“), ühelt poolt mustrikselt kaetud värviga, t. t. § 177 p. 3 alla kuuluvaks, kui pakk ilustatud. (T. K. otsus 1. IX. 28. a. nr. 2029.)

Ise siduja niidumasina elevaa- tori lint, presentkangast ja puust liistudega, masina külge kinnitamiseks otstel nahkrihmadega varustatud, t. t. § 194 p. 1 alla kuuluvaks, kui presendist teosed. (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2017.)

Portsellaanist väikesed, piker- gused, ümmargused ja kuuekandili-

sed toosid, värvitud ja kullatud mu- striga, kaantel maalitud vaatepildid, t. t. § 215 p. 2 alla kuuluvaks, kui tualetikaup portsellaanist. (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2016.)

Pirnitaoline nõõri otsa riputa- tav värvilisest klaasist ja ebonii- dist elektrikella voolu katkestaja, mille nupp ja nuppu ümbritsev osa hõbetatud met- allist, t. t. § 215 p. 1 alla kuuluvaks, kui pudu- kaup hõbetatud, (iluasi ühenduses elektrivoolu katkestajaga). (T. K. otsus 1. IX 28. a. nr. 2013.)

Naisterahva kujukene seebist, siidist supelkleidis ja paberist päe- vavarjuga käes, t. t. § 215 p. 1 alla kuulu- vaks. (T. K. ots. 1. IX 28. a. nr. 2019.)

Rinnalapse kujukene seebist, mil- lel mähkmeteks puuvillane riie, seotud siidpael- tega, t. t. § 215 p. 1 alla kuuluvaks. (T. K. otsus 1. IX 28. a. nr. 2019.)

Naisterahva kujukene seebist, t. t. § 215 alla kuuluvaks. (T. K. otsus 1. IX 28. a. nr. 2019.)

Pliiatsi külge kinnitav lihtne raudplekist sirkli haru, t. t. § 216 alla kuuluvaks, kui joonistuse tarbeasi (mitte joone- tuse aparaat). (T. K. ots. 8. IX 28. a. nr. 2112.)

Ärimehed!

Mis vesi veskile, seda on otstarbekohane reklaam ärile.

Ärgu unustagu seda ükski ärimees, kes tahab püsima jääda praegusel raskel ajal, mil võistlus suur ja rahva ostujõud väike.

Paigutage oma reklaam

„Kaubandus-tööstuskoja Teatajasse“,

sest meie ajakirja lugejad — kaupmehed ja töösturid — on ostuvõimelised.

Uusi seadusi ja määrusi.

Leedu rahaministri juhtnöörid

Leedusse sisseveetavate kaupade päritolu tunnistuste kohta.

(Ühenduses 100% võrra kõrgendatud tollide maksmapanemisega 1. okt. 1928. a.)

Toetudes kaupade sisseveo tollitariifide muutmisele (Vyr. Žin. nr. 284 — Leedu Valits. Teated) määran seega kindlaks selle elluviimise määrad:

1. Selles seaduses loetletud kaupadelt tuleb võtta harilikku tolli, kui need kaubad on pärit alljärgnevatest riikidest (riikide nimekiri pole veel avaldatud ja teatatakse hiljem)

ja kui nende päritolu on kahtlust äratamata ära näidatud (vaata edasi §§ 4, 5 ja 7) dokumentidega või teiste kaubatunnistustega.

2. Samade kaupade pealt, kui nad on pärit teistest riikidest või samadest riikidest, mis käesoleva seaduse esimeses paragraafis nimetatud, kui nende päritolu pole ära näidatud ühelgi allpool kindlaks määratud moel, tuleb võtta kõrgendatud tolli.

3. Päritolumaadeks loetakse:

a) põllumajandussaadustele ja töötlemata materjalidele — nende faktilise päritolu maad (geograafiline päritolu);

b) töötletud materjalidele, poolvalmis- ja valmissaadustele — need maad, kus Leedusse sisseveetavad kaubad olid töötletud, välja töötatud, ümber töötatud või valmistatud (industrialpärilolu).

Märkus: Töötlemise, väljatöötamise, ümbertöötamise ja valmistamise all mõeldakse siin nende esialgsete (toorainete, poolvalmis- või valmisteoste) kuju muutmist, milleks Leedusse sisseveetavate kaupade päritolumaadest tarvitati töö või kohaliku geo-

graafilise või industriaalpärilolu materjale (koos või eraldi) üldse mitte vähem kui 50% sisseveetavate kaupade väärtusest.

Üksinda ainult välismaalt pärit olevate kaupade sorteerimine, ümbersorteerimine, ümberpakkimine või üksikute osade ühendamine teosteks ei muuda nende kaupade esialgset päritolu.

4. Leedusse sisseveetavate kaupade päritolu tehakse kindlaks nii dokumentidega kui ka kaupade natura või teiste selgete ja mitte kahtlust äratavate kaubatunnismärkidega.

5. Kõlblikkudeks dokumentideks päritolu selgestegemiseks tunnistatakse: sellekohased päritolu tunnistused ja samuti ka teised päritolu dokumendid (arved, faktuurad, konossementid ja importööride deklaratsioonid).

Esitatavates päritolutunnistustes kaupade päritolu kindlakstegemiseks või teistes neile vastavates dokumentides peab olema näidatud:

- kaupade saatja nimi ja tema elukoht,
- kaupade saaja nimi ja tema elukoht,
- saadetavate kaupade nimetus kaubanduses maksvusel olevate nimetuste järele,
- kaubamärgid ja numbrid, mis saadetistel olemas,
- saadetiste arv,
- saadetiste pakkimise viis,
- saadetiste kaal: brutto ja netto,
- saadetavate kaupade väärtus,
- tunnistuste väljaandmise koht ja aeg.

6. Päritolutunnistused tunnistatakse vormiliselt maksvaiks, kui nad on välja antud Leedu konsulaar- või diplomaatasutuste poolt välisriikides, kauba päritolumaa kaubanduskodade või tolliasutuste poolt.

Päritolutunnistuste asemel esitatud konossementid, faktuurad, arved ja importööride dekla-

WILLYS-OVERLAND

„WHIPPET“ 4 & 6

ODAV

VORDLEMATU, TÖÖVÕIMELINE

KÕIGILE NÕUETELE VASTAVAD JA IGAS HINNAS AUTOD

AUTOLADU VÄLJA PANDUD:

A.-S. V. SCHNEIDER & Co, TALLINN,

VÄIKE TARTU MNT. 9

„WILLYS-KNIGHT“

SUUREPÄRASES

HEADUSES

ESTOONIA PUIESTEE 19

ratsioonid peavad olema Leedu konsulaar- või diplomaatasutuste poolt välismail läbi vaadatud ja kinnitatud, et nendes dokumentides loetletud kaubad on pärit teatavast riigist.

7. Kõik päritoludokumentid ja eriti kaubanduslikud kaupade nimetused peavad olema kirjutatud Leedu keeles või ühes nendest Lääne-Euroopa keeltest: Inglise, Prantsuse, Saksa.

8. Päritolutunnistusi ei võeta:

a) kui asjast huvitatud isik ei nõua mingit eesõigust, mis ühenduses niisuguste päritoludokumentide esitamisega;

b) kui kaupade natur või mõned teised tunnused selgesti ja kahtlust äratamata konstateerivad nende päritolu;

c) kui tolliasutuste kaudu sissetoodavate reisisjate kaupade väärtus ei ulatu üle 100 liti, kui kaubad ei määrata kauplemiseks ja

d) postisaadetised; nende päritolu tehakse kindlaks posti saatedokumentidega või teiste andmetega, mis kahtlust ei ärata.

9. Päritoludokumentid peab esitama samal

päeval, mil antakse tolliasutusele teadaanne kaupade revideerimise kohta. Kui kaubad on juba järele vaadatud, aga tolliasutuse korraldusest veel mitte välja lastud, võib päritoludokumentid esitada tolliülema nimele eraldi teadaande juures. Sel puhul vaatab üle kaubad tolliülem või tema asetäitja ja küsimuse kinnitab tollinõukogu.

10. Kaubad, mis ühe päritoludokumendi järele tulevad, võib Leedusse sisse tuua üksikute parteide kaupa päritoludokumendi maksvuse ajal.

11. Päritoludokument on maksev kolme kuu jooksul. Selle lähtaja möödumisel võib päritoludokumendi maksvuse tähtaega Kaubanduse Departemangu poolt pikendada.

12. Kõik tülid nende määruste käsitamisel harutatakse tolliseadustiku §§ 63—66 ettenähtud korras.

13. Kaubanduse Departemangule teen ülesandeks tarvides korral anda üksikasjalisi instruksioone tolliasutustele.

Leedu rahaminister.

Kaunas, 18. sept. 1928. a.

Turgude ülevaade.

Kaubahindade kõikumisest Tallinnas.

Tallinna börsikomitee andmete järele maksis Tallinnas suurmüügil:

Ameerika rukkide puud aasta alul 350—355 senti. Maikuu maksid samad rukkid 395—400 senti. Hiljem langes hind ja 5. sept. maksis pd. 320—325 senti.

Rukkijahud (Tallinna suurveskitest) maksid maikuu ja juuni alul 420—430 senti pd. Viimastel kuudel on rukkijahude hind langenud ja 5. sept. maksid rukkijahud 340—370 senti pd. Rukkipüüli hind näitab viimasel ajal ka langesmist. 5. sept. maksis rukkipüül 450—500 senti pd.

Nisujahul oli hind aasta alul ka kallim kui nüüd. 5. sept. hind oli Ameerika ja Inglise nisujahul 740—760 senti (aasta alul 800—830 senti), Tallinna suurveskitel 590—800 senti (aasta alul 670—890 s.) pd.

Toiduotradel tõusis hind juulikuus 385—390 senti peale ja langes hiljem. 5. sept. maksid need odrad 315—320 senti pd.

Riis (Burma II) maksis 5. sept. 575—580 s. pd. Hind on riisil aasta algusest saadik 50 senti võrra puudalt odavamaks läinud.

Kartulitärklis on seisnud viimasel ajal juba mitu kuud ühekõrguses hinnas, 725 s. pd.

Võil (I sort, eksport) langes hind maikuu. Hiljem on hind tõusnud. 5. sept. maksis pd. 4640 kuni 4840 senti.

Munadel on hind viimastel kuudel tõusnud. 5. sept. hind oli 3780 senti kast (360 muna).

Sealiha on aasta algusest saadik märksa kallimaks läinud. I sort sealiha maksis jaan. alguses 1240—1320 s. p. ja 5. sept. 1760—1880 s.

Veiseliha I sort kallines kevadel ja suvel. Nüüd, 5. sept., maksis pd. 680—1120 senti. Aasta algusel oli veiseliha odavam kui viimasel ajal.

Heeringad on viimasel ajal kallimaks läinud. Schoti heeringad (Matfullis) maksid aasta alguses 50—54 kr. tünn, augustis 51—52 kr. ja 5. sept. juba 55—57 krooni.

Suhkur maksis 5. sept.: Tšehho-Slovakkia 670—675, Vene 660 ja Poola 660—665 s. pd. Hind oli sept. alul odavam kui aasta alul, kuid üksvahe oli veel odavam pikemat aega ja sept. hind näitab juba tõusu.

Kohvil seisis hind püsiv. 5. sept. maksis Rio Santos 46—48 ja Kesk-Ameerika sordid 55 kui 78 kr. pd. Niisama oli hind ka aasta alul.

Kakaõ (Hollandi ja Ameerika) on veidi kall-

lim kui aasta alul. 5. sept. hind oli Hollandi ka-kaol 26—32 ja Ameerika kakaol 20—21 kr. pd. Inglise kakao hind on seisnud ühekõrgusel, 22—26 kr. pd.

Väetisained on odavamaks läinud kui nad olid aasta alul. Superfosfaat (18—20%) maksis 5. sept. 550 s. 100 klgr., toomasjahu (16 kuni 17%) 450 s. ja Tshiili salpeeter 17 kr. 100 klgr. Aasta alul maksis samasugune superfosfaat 580, toomasjahu 520 ja Tshiili salpeeter 1710 senti 100 klgr.

Tuletikud maksid aasta alul 80—93 krooni, 5. sept. 120—130 krooni originaalkast (5000 toosi).

Tallanahal on hind viimastel kuudel püsiv seisnud. Maksis tallanahk Eesti nahast 5. sept. 66—70 kr. ja Ameerika nahast 68—74,50 krooni pd.

Nafta, petrooleum ja bensiin on odavamaks läinud. Hinnad olid 5. sept. Wene naftal 220—240, Ameerika naftal 195—215 s. pd., Vene ja Ameerika bensiinil 430—470 s. ja petrooleumil 255—265 s. puud.

Kui suur on tsemenditoodang kogu maailmas?

Põhja-Ameerika ühendatud riikide kaubandusamet on teinud kokkuvõtte kogu maailma tsemenditoodangu üle; sellest nähtub, et 1927. a. valmistati kogu maailmas 67,5 milj. tonni tsementi. Seevastu oli 1913. a. valmistus ainult 39,2 milj. tonni. Sellest langes

	milj. tonni 1913. a.	milj. tonni 1927. a.
Põhja-Am. ühend. riik. peale	15,5	29,4
Euroopa peale	20,5	30,2
Aasia peale	1,100	4,000
Lõuna-Ameerika peale	0,036	0,570
Aafrika peale	0,155	0,452
Austraalia (ühes Uue Merem.)	0,168	0,895

Ülaltoodust on näha, et õige kiiresti on edenenud ülemeremaade tsemenditoodang. Euroopas on Saksamaa tsemenditööstuse toodang, vaatamata kaotatud maade peale, peaaegu ühesuurune, nimelt valmistas Saksamaa 1913. a. 7,32 milj. tonni ja 1927. a. 7,15 milj. tonni tsementi. Aasia maadest on toodangurikkam Jaapani tsemenditööstus, tema valmistas 1913. a. 0,630 milj. tonni, kuid 1927. a. tõusis see juba 2,550 milj. tonni peale.

Võrdluseks võib tähendada, et Eesti tsemenditööstuse toodang oli 1913. a. 114.755 tonni ja 1927. a. 53.000 tonni.

Ettetoodud arvud näitavad, et tsemenditööstus ei tööta kogu võimega; sest olemasolevad tsemendivabrikud suudaksid aastas 92 milj. tonni tsementi valmistada, kuna aga 1927. a. kogutoodang kõigest 67,5 milj. tonni oli, siis järgneb sellest, et tsemenditööstuse koormatus ulatub vaid 73,2% tema võimest. Kõige täielisemalt on tsemenditööstus Inglismaal koormatud ja koormatusprotsent ulatub seal 93,5 peale; kõige väiksemalt on Lõuna-Ameerika koormatud, kus koormatusprotsent 60,4. Põhja-Ameerika ühendatud riikides on koormatusprotsent 76,5 ja Saksamaal 63,6. Võib juure lisada, et Eesti tsemenditööstuse koormatus mitte üle 50 prots. tema võimest ei ulatu.

L.

Toiduainete turg.

London.			
26. IX. 28. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.		Pärnu H. D.	£ —
Northern Manitoba	£ 46/—	Slanetz U/A Medium	—
Hard Winter	43/6	Bacon, kaal 112 Ingl. naela,	
Rosario Santa	42/6	liri	sh. 102.0 — 110.0
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.		Daani	100.0 — 108.0
Manitoba	35/—	Kanada	100.0 — 104.0
Austraalia	38/—	Ameerika	— — —
Kansas	35/6	Munad, kaal — 120 Ingl. naela	
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal —		Inglise	16.0 — 20.6
370 Ingl. naela	30/3	liri	—
California, kaal — 424 Ingl.		Või, kaal — 112 Ingl. n.	
naela	30/6	Hollandi	sh. 192.0 — 194.0
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela		Daani	198.0 — 200.0
La Plata	26/—	Uns-Meremaa	172.0 — 190.0
Canada Nr. 2	28/6	Austraalia	150.0 — 186.0
22. IX. 28. Linad, cif.		Argentiina	166.0 — 174.0
Riiga Z. K.	94 — 97	Eesti või	—
		Läti või I sort	—
		„ II „	—

Hamburg.	
26. IX. 28. Nisu	
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk. 226—227
Manitoba, cif 100 kgr. eest term. fl.	13.70
Hard Winter, cif 100 kgr. eest termiin	fl. 12.55
Ameerika jahu, cif. 100 kgr. eest termiin	\$ 5¾—7
Rukis	
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk. 225—229
Western II, cif 100 kgr. eest	fl. 12.50
Kaerad	
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk. 212—218
25. IX. 28. Odrad, talve	
Sisemaa, tonni eest (tänavu-aastane)	Rmk. 196—20.)
Odrad, suve	
Sisemaa, tonni eest (läinud-aastane)	" 224—246
26. IX. 28. Suhkur	
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest, loco	£ 13/5¼

Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termiin	£ 13/5¼
Jaava, 50 kgr. eest, termiin	" 12/4½
American Fine Granulated 50 kgr. eest	
Riis Burmah II, 50 kgr. eest	" 13/9
Rasv	
Purelard American, 100 kgr. eest	\$ 33
Steamlard	" 31¼
Või Berliini en gros hinnad, tsentneri eest	
Rmk.	
Sisemaa I sort	" —
" II "	" —
" III "	" —
Välismaa I sort	217—221
" II "	" —
Eesti või	194—197
Läti punane	" —
" must	" —

Välisbörsid:

	L O N D O N										
	14. IX	15. IX	17. IX	18. IX	19. IX	20. X	21. IX	22. XI	24. IX	25. IX	26. IX
Frank . . .	124.18	124.20	124.20	124.20	124.19	124.15	124.15	124.14	124.12	124.11	124.08
Dollar . . .	4 8506	4 8507	4.8509	4.851/8	4.8506	4.8503	4.85	4.85	4.8494	4.8493	4.8490
Rootsi kroon	18.127/8	18.128	18.127/8	18.13	18.131/8	18.131/8	18.135/8	18.131/8	18.131/4	18.13	18.13
Daani kroon	18.187/8	18.188	18.188	18.19	18.191/4	18.191/4	18.191/8	18.191/8	18.191/4	18.19	18.187/8
Norra kroon	18.187/8	18.188	18.188	18.19	18.19	18.191/4	18.191/8	18.191/8	18.191/7	18.191/4	18.193/8
Saksa mark	20.359/8	20.355/8	20.36	20.36	20.359/8	20.351/8	20.351/8	20.35	20.349/8	20.349/8	20.341/4
Soome mark	192.67	192.70	192.70	192.75	192.60	192.60	192.60	192.65	192.60	192.57	192.53
Floriin . . .	12.10	12.0968	12.0975	12.0975	12.0975	12.0975	12.0956	12.0950	12.0925	12.0918	12.0925
Liira	92.77	92.78	92.81	92.80	92.80	92.75	92.74	92.74	92.72	92.74	92.76
Helveetsia fr.	25.198	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20¼	25.205/8	25.205/8	25.207/8	25.20¼	25.195/8
Tshehhosl.kr	163.62	163.62	163.62	163.75	163.65	163.62	163.62	163.62	163.56	163.62	163.56
Belgia frank	34.897/8	34.897/8	34.90	34.90	34.909/8	34.905/8	34.905/8	34.903/4	34.903/4	34.909/8	34.897/8
Shillingid	34.42	34.43	34.47	34.42½	34.43	34.44	34.45	34.46	34.44	34.43	34.44
Pengo	27.84	27.83	27.83	27.83	27.84	27.84	27.84	27.84	27.84	27.84	27.84
Latt	25.17	25.17	25.16	25.17	25.16	25.17	25.16	25.17	25.16	25.16	25.16
Litt	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—
Tsherv. . . .	—	9.63	9.63	—	9.43	9.43	9.43	—	9.43	9.43	9.43
Eesti kroon .	18.11	18.11	18.11	18.11	18.11	18.11	18.11	18.11	18.14	18.11	18.11
Höbe p/unts	2/27/16	2/25/16	2/21/16	2/21/8	2/21/8	2/21/4	2/25/16	2/27/16	2/27/16	2/25/16	2/12¼/16
Plaat. p/unts		300/310						300/310			
Kuld p/u. . .											

	B E R L I I N										
	14. IX	15. IX	17. IX	18. IX	19. IX	20. IX	21. IX	22. IX	24. IX	25. IX	26. IX
Naelsterling	20.35	20.355	20.36	20.355	20.35	20.352	20.348	20.344	20.342	20.339	20.34
Frank	16.395	16.385	16.39	16.39	16.38	16.38	16.385	16.385	16.38	16.385	16.395
Dollar	4.1965	4.1965	4.197	4.1965	4.1945	4.1955	4.1955	4.195	4.195	4.1945	4.1945
Rootsi kroon	112.25	112.28	112.82	112.31	—	112.22	112.18	112.17	112.10	112.18	112.18
Daani kroon	111.92	111.92	111.96	111.92	111.89	111.88	111.86	111.84	111.82	111.83	111.82
Norra kroon	111.88	111.90	111.92	111.90	111.88	111.86	111.84	111.81	111.79	111.78	111.76
Soome mark	10.565	10.57	10.571	10.565	10.567	10.564	10.562	10.56	10.56	10.558	10.557
Floriin	168.20	168.28	168.30	168.25	168.22	168.23	168.23	168.22	168.23	168.21	168.20
Liira	21.94	21.945	21.945	21.925	21.935	21.94	21.935	21.94	21.945	21.93	21.92
Helveetsia fr.	80.75	80.76	80.775	80.75	80.73	80.745	80.72	80.685	80.705	80.69	80.705
Tshehhosl.kr	12.436	12.433	12.438	12.336	12.43	12.435	12.33	12.431	12.43	12.43	12.431
Belgia frank	58.315	58.32	58.335	58.33	58.30	58.30	58.29	58.29	58.28	58.27	58.30

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavaate kaupade nimikirjad ja hinnad (en gros).

		Kroonid.			Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, kõrgem s.	pd.	7 20—7.50	Õlikoogid, linaseemne	pd.	3 30
Ameerika ja Inglise sõre, kõrgem sort	"	"	" päevalille	"	3.15
" Ameerika ja Inglise	"	7.30—7.40	" soja tangud	"	3.40
„J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu pütül	"	3.20—3.30	Jahu, päevalille	"	3.25
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvillase kotiga.	"	4.20—4.40	Segajõutoit I s.	"	3.30
Pütüljahu:	"	"	" II s.	"	3.—
Rukkipütül patent (à 50 kg.)	puud	5.10	Mais	"	—
harilik	"	4.50	Suhkrupeedikoogid	"	—
„Eesti Parem“ saiajahu à 50 kg.	"	7.60	Nisukliid	"	2.40—
„Kalev“	"	7.30	Puuvillane riie, Bjas	arss.	0.40—0.52
„Taara“	"	7.—	Mitkal	"	0.32—0.38
„Kungla“	"	6.40	Lina, Liivi R. Saatejaam	pd.	—
„Sampo“	"	6.—	Petseri	"	—
Manna	"	8.10	Võru	"	—
Granular	"	7.40	Tartu	"	—
poolsõre	"	7.70	Linaseemned, õli, 90 0/0 basis .	"	—
sõre	"	7.80	Kivistisi, auru, Yorkshire, 2k.pest.	"	0.41—0.44
A/S. Rotermanni teh.:	"	"	" Newcastle	"	0.40—0.42
Jahu: nisu, pehme — sõre	"	5.90—7.80	" sepa	"	0.38—0.40
" " " " " " " " " "	"	5.80—7.50	Koks, valu	"	—
" rukki	"	3.20—3.30	gaasi	"	0.65
" " pütül	"	4.10—4.30	Põlevkivi, I sort A fr-ko Kohtla j.	"	0.10
Rukis, Ameerika	"	—	" I " B	"	0.09
Nisu, Eesti	"	3.90—	" II " "	"	0.075
Kaerad, toidu, välismaa	"	2.85—2.90	" III " "	"	0.05
Odrad, õlle	"	3.20—3.25	" Fenolaat, Tallinn	"	1.70
toidu	"	3.05—3.10	" Gudroon	"	2.25
Herned, Hollandi	"	6 75—7.—	Riigi turbatööstus: „Turba“	"	0.21
Riis, Burma II	"	5.75—5.85	Põlevkivipigi	"	2.—
Kartulitärklis „Superieur“	"	7.25	Raud, sordi	"	2.60—2.70
Või, ekspord, I sort	pd.	48.40—50.40	vits	"	3.30—4.10
Margariin, välismaa	"	20—20.80	" plekk	"	3.20—4.20
" kodumaa	"	18—20.80	" plekk, tsingitud	"	5.80—6.20
Kaseiin, Eesti	"	13—13.50	Raudtalad	"	2.45—2.50
Juust „Schweitsi“, kodumaa	"	27.50—28	Teras, vedru	"	4.40—5.—
Munad, ekspord I s. (kast 360 tk.)	kast	39.60	tööriistade	"	12.—14.—
" II s. (kast 1440 tk.)	"	—	Inglistina	"	90.—95.—
Kakao, Hollandi	pd.	26—30	Seatina	"	10 50—11.0
" Inglise	"	22—24	Vaskplekk, punane	"	33.—33.50
" Ameerika	"	20—21	" valge	"	32.—32.50
Kohv, Rio, Santos	"	46—48	Tsinkplekk	"	16.—
" Kesk-Ameerika sordid	"	55—73	Masinaõli, Vene ja Poola	"	4.50—4.80
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	"	85—93	" Ameerika	"	4.90—5.20
" " Orange Pekoe, Java	"	77—87	" mootori	"	5.80—7.—
" " Moning, Hiina	"	43—47	" Poola	"	5.70—11.—
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	"	6.50	" auto	"	6.50—17.—
" " " Inglise	"	6.60	" Poola	"	6.50—7.—
" " " Tshehosl.	"	6.60	Linaseemneõli	"	13.75—14.10
" " " Vene	"	6.50	Värnits	"	14.50—16.—
Suhkur, peenike, valge, Poola	"	6.50	Parafiinõli, Poola,	"	7.75—9.—
" " " Java	"	6.40	Tsilindriõli, Vene	"	—
Siirup, kartuli, 420/0	"	7.25—7.75	" Ameerika haril. aur. 280 ^o	"	5.10—6.—
Glükoos	"	7.00—7.50	" " ülekuum. " 3200	"	7.50—9.—
Sool, lahtine, Saksa	"	0.56—0.60	Põlevkiviõli	"	1.70
Heeringad, Yarmouth, Matties tunn	"	—	Nafta, Vene	"	2.20—2.40
Heeringad, Yarmouth Matfulls	"	—	" Ameerika	"	1.95—2.15
Heeringad, 1928. a. pütük, Schoti Matties	"	51.00—53.00	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	"	2.55—2.65
Heeringad, Schoti Matfulls	"	55.00—57.00	" Am., sistern. ja vaadid	"	2.55—2.65
Heeringad, Nerra	"	30.—	Bensiin, Vene	"	4.30—4.70
" Islandi	"	25.—	" Ameerika	"	4.30—4.70
Liha, sea, I sort	pd.	19.20—20.00	" Poola	"	—
" looma, I sort	"	7.20—11.20	Eesti traktorbensiin	"	2.65—2.80
			" jõubensiin autode jaoks	"	4.10—4.35
			Piiritus, ekspord (excl. vaat) fob	ltr.	—
			" kodumaa	pd.	1.65—1.85
			Seebikivi 720/0	"	4.50—5.—

Värvid, nigrosiin, veessulav, välims. pd.	88.—
" tsinkvalge, välims.	13.—13.60
" tinavalge, "	12.75—14.
" ooker, "	3.10—4.35
Väetisained,	
salpeeter, Norra 100 kg. tünn	17.—
" " Tshiili 75 kott	—
" superfosfaat 18—20% 100 kg. "	5.50
" thomasjahu 16—17% 100 kg. "	4.50
" kaalisool 30% 100 kg. "	—
" " 40% " " "	9.50
" kainiit 12% " " "	4.35
Väivelhapiammoniaak 75 kg. kott	—
Lubjalämmastik 100 kg. "	—
Vosvoriit, Eesti 25—27% 100 kg. "	4.80
Eesti rikast. vosvoriit 28—30% "	—
Paber, rotatsiooni pd.	4.40
Tsement, Portland, Kunda pütt 10 pd. 10 nl. tünn	8.75
Tsement, Aseri	—
Kriit, toores pd.	—
" pestud	1.15—1.25
Asfalt	1.35
Kivitõrv, välismaa	2.80—3.—
Puutõrv	3.50—3.80
Lubi	0.43—0.50
Kips, tükkides	0.25
" jahvatatud	0.40
" krohvimise	0.80—0.70
Tulitükud, orig. kast (5000 toosi)	130.—
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast, I s. pd.	66.—70.
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	74.—74.50
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	68.—70.

Puuvill. Liverpooli börs.

American Fully Middling Inglise naela (lbs) eest septemb. 24 Ingl. pens (d) loko 10.42, okt. 9.62, jaan. 9.53, märts. 9.57, septemb. 25. Ingl. pens (d) loko 10.39, okt. 9.80, jaan. 9.69, märtsis 9.72.

Prahid:

Lina		
Tallinn — Stettiin	tonn sh.	—
" — Ghent	" "	—
" — Dundee	" "	—
" — Belfast	" "	—
Takud		
Puumaterjalid		
	Standard	
Tallinn — London	" sh.	—
" — E. C. C. P. (Inglise idarand)	" "	—
" — Antwerpen	" "	—
" — Southampton	" "	45/—
" — Manchester	" "	52/6
" — Hull	" "	45/—
" — Amsterdam	" "	—
Segakaup		
Tallinn — Stettiin	tonn sh.	12—25/—
" — London	" "	—
" — Stokholm	" Rk.	10—30
Või		
Tallinn — Stettiin	või tünn sh.	1/6—
Kartulid		
Tallinn	tonn Rkr.	—

Tallinna börsi kursisedel.

		21. IX.	22. IX.	24. IX.	25. IX.	26. IX.	27. IX.
New-York	T.	—	—	—	—	—	—
O.	3.73.10	3.73.10	3.73.10	3.73.15	3.73.15	3.73.25	3.73.25
M.	3.74.10	3.74.10	3.74.10	3.74.15	3.74.15	3.74.25	3.74.25
1 dollar							
London	T.	—	—	—	—	—	—
O.	18.10	18.10	18.10	18.10	18.10	18.10	18.10
M.	18.15	18.15	18.15	18.15	18.15	18.15	18.15
1 naelsterl.							
Berliin	T.	—	—	—	—	—	—
O.	88.90	88.90	88.90	88.95	88.95	88.95	88.95
M.	89.50	89.50	89.50	89.55	89.55	89.55	89.55
100 S. riigim.							
Helsingi	T.	—	—	—	—	—	—
O.	9.38	9.38	9.38	9.38	9.38	9.38	9.38
M.	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43
100 Soome m.							
Stokholm	T.	—	—	—	—	—	—
O.	99.80	99.75	99.80	99.80	99.80	99.80	99.80
M.	100.40	100.35	100.40	100.40	100.40	100.40	100.40
100 Rootsi kr.							
Kopenh.	T.	—	—	—	—	—	—
O.	99.50	99.45	99.45	99.45	99.45	99.45	99.50
M.	100.10	100.05	100.05	100.05	100.05	100.05	100.10
100 Daani kr.							
Oslo	T.	—	—	—	—	—	—
O.	99.40	99.35	99.35	99.35	99.35	99.35	99.35
M.	100.10	100.05	100.05	100.05	100.05	100.05	100.05
100 Norra kr.							
Pariis	T.	—	—	—	—	—	—
O.	14.55	14.55	14.55	14.55	14.55	14.55	14.55
M.	14.80	14.80	14.80	14.80	14.80	14.80	14.80
100 Prants. fr.							
Amsterd.	T.	—	—	—	—	—	—
O.	149.60	149.60	149.60	149.65	149.65	149.65	149.65
M.	150.40	150.40	150.40	150.45	150.45	150.45	150.45
100 floriini							
Riia	T.	—	—	—	—	—	—
O.	71.90	71.90	71.90	71.90	71.90	71.90	71.90
M.	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40
100 latti							
Zürich	T.	—	—	—	—	—	—
O.	71.80	71.80	71.80	71.80	71.80	71.80	71.80
M.	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40
100 Helv. fr							
Brüssel	T.	—	—	—	—	—	—
O.	51.85	51.85	51.85	51.85	51.85	51.85	51.85
M.	52.35	52.35	52.35	52.35	52.35	52.35	52.35
100 belgat							
Milano	T.	—	—	—	—	—	—
O.	19.50	19.50	19.50	19.50	19.50	19.50	19.50
M.	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90
100 liiri							
Praha	T.	—	—	—	—	—	—
O.	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05
M.	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25
100 Tsh. sl. kr.							
Viin	T.	—	—	—	—	—	—
O.	52.60	52.55	52.55	52.50	52.50	52.50	52.50
M.	53.20	53.15	53.10	53.10	53.10	53.10	53.10
100 Austr. sh.							
Budapest	T.	—	—	—	—	—	—
O.	65.—	65.—	65.—	65.—	65.—	65.—	65.—
M.	65.70	65.70	65.70	65.70	65.70	65.70	65.70
100 pengot							
Varssavi	T.	—	—	—	—	—	—
O.	41.50	41.50	41.50	41.50	41.50	41.50	41.50
M.	42.70	42.70	42.70	42.70	42.70	42.70	42.70
100 slotti							
Kaunas	T.	—	—	—	—	—	—
O.	36.75	36.75	36.75	36.75	36.75	36.75	36.75
M.	37.35	37.35	37.35	37.35	37.35	37.35	37.35
100 liitti							
Moskva	T.	—	—	—	—	—	—
O.	191.25	191.25	191.25	191.25	191.25	191.25	191.25
M.	192.75	192.75	192.75	192.75	192.75	192.75	192.75
100 rubla (tshekk)							
Danzig	T.	—	—	—	—	—	—
O.	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40	72.40
M.	73.—	73.—	73.—	73.—	73.—	73.—	73.—
100 guld-nat							